

Markus Manninen

PANSIO

Laivaston aliupseerikerho

DOKUMENTOINTI

MANARK

Sijainti ja taustaa 4

5 LAIVASTON ALIUPSEERIKERHO

8 YMPÄRISTÖ JA PIHA-ALUE

Julkisivut 10

11 KAHITIILTÄ JA PINOTEXIA

12 IKKUNAT JA ULKO-OVET

14 ITÄSIVU

16 POHJOISSIVU

18 LÄNSISIVU

20 ETELÄSIVU

© MARKUS MANNINEN JA ARKKITEHTITOIMISTO MANARK OY 2018

Ulkoasu ja taitto: Markus Manninen

Valokuvat ja kartat, ellei toisin mainita: Arkkitehtitoimisto Manark Oy

Kansikuva: Pansion aliupseerikerho vuonna 1968. Sotamuseo

ISBN 978-952-7239-60-5 (PDF)

KERHORAVINTOLAN

VASTUUNALAINEN HOITAJA

saa toimen Laivaston Aliupseerikerhossa. Kerho on uusi ja ajanmukainen sijaiten Pansiossa n. 6 km Turun keskustasta hyvien kulkuyhteyksien päässä. Kerholla on mahdollisuus asia mukavuuksin varustetussa yksiossä. Kerhoravintolalla on, A-oikeudet.

Edellytämme hakijalta ruoanlaittotoittoa ja tottumusta asiakas-palveluun.

Hakemukset (jotka palautamme) pyydetään lähettämään palkkatoivomuksin 27. 3. -68 mennessä osoitteella Laivaston Aliupseerikerho ry puheenjohtaja, Turku 15. Lähempiä tietoja antaa kerhon sihteeri pursimies E. Ollila, puh. Turku 20 781/167.

Ilmoitus Helsingin Sanomissa 21.3.1968.

Alushuoltoa Pansion sotienaikaisen moottoritorpedovenekatoksen edus-talla. Sotamuseo

Sisätilat 22

23 RAKENTEET JA PINTAMATERIAALIT

26 TALOTEKNIikka

28 SISÄOVET JA SISÄIKKUNAT

29 KALUSTEET JA VARUSTEET

30 PÄÄKERROS

48 KELLARIKERROS

56 LÄHTEET

Turunmaa-luokan saattaja ja laivaston pienempiä aluksia Pansion päälaiturissa vuonna 1968. Sotamuseo

LAIVASTON ALIUPSEERIKERHO

Pansion laivastoaseman alue lunastettiin puolustusvoimille vuoden 1938 lopussa ja sitä ryhdyttiin rakentamaan todenteolla talvisodan sytyttyä vuonna 1939.¹ Sijainti Turussa, kaukana vihollisen, siis Neuvostoliiton, lentokentistä ja syvälle ulottuvan saariston suojassa oli huomattavasti turvallisempi paikka kuin silloinen päätukikohta Helsingin Katajanokalla. Uhka vihollisen pommituslennoista oli noussut 1930-luvulla tärkeäksi näkökohdaksi niin uusien kasarmialueiden sijoittamisessa kuin niiden asemakaavallisissa ratkaisuihin. Pansioon suunniteltiin tyyppilinen hajautettu asemakaava, jossa rakennukset sijaitsivat maastoa mukaillen kaukana toisistaan ja parhaimmillaan metsän suojissa. Laivaston miina- ja torpedovarastot, työpajat ja jopa telakat suunniteltiin louhittavaksi Pansion ja vastapäisen Ruissalon korkeiden kallioiden sisään.

Kaikesta Pansioon suunnitellusta ehdittiin rakentaa vain osa ennen sodan päättymistä. Rakentamisessa oli keskitytty luolastojen sekä laivaston huoltoon ja korjaukseen tarkoitettujen rakennusten tekoon. Viimeksi mainituista rakennuksista kookkain oli Pansion niemen kärkeen, panssarilaivoille tarkoitettujen laiturien luo vuonna 1943 valmistunut konepajarakennus. Suunnitellut kantahenkilökunnan asunnot ja miehistön kasarmit jäivät pääosin rakentamatta. Majoituskäyttöön jouduttiin käyttämään mm. alueella jo ennestään olleita puurakennuksia ja väliaikaisiksi tarkoitettuja parakkeja. Laivastoaseman tiilinen, rapattu esikuntarakennus valmistui kuitenkin huhtikuussa 1944 nykyisen aliupseerikerhon koillispuolelle, entisen Pansion Vähätalon tilan pihapiiriin. Vähätalon rakennuksista on edelleen jäljellä kaksi vierekkäistä puutaloa esikunnan itäpuolella. Kauemmaksi itään valmistui samana syksynä laivastoaseman miehistöruokala- ja huoltorakennus.

Välirauhan tultua syksyllä 1944 Pansion rakennustyöt keskeytettiin. Välirauhansopimuksessa Suomen laivaston kokoa rajoitettiin tuntuvasti. Laivaston henkilökunnan määrää oli pakko vähentää ja siksi laivastoaseman telakat henkilökuntineen siirrettiin vuonna 1945 Valtion laivatelakan hallintaan. Vuonna 1946 Valtion laivatelakasta tuli osa Valtion Metallitehtaita, joka vuonna 1951 muutettiin Valmet Oy:ksi. Valmetin Pansion telakka käsitti suuren osan entisestä laivastoaseman alueesta ja laajeni rakennuskantansa puolesta seuraavina vuosikymmeninä huomattavasti.

Sodan jälkeisellä ajalla Pansion rakentamista vähitellen jatkettiin. Merkittävin rakennustyö oli vuosina 1952–53 rakennettu kasarmi, joka

Kartta: © Turun kaupungin Kaupunkiympäristötoimiala 2018

Ilmakuva: © Turun kaupungin Kaupunkiympäristötoimiala 2018

Jatkosodan aikana valmistunut konepaja vasemmalla ja oikealla 1960-luvulla rakennettu moottoritykkivenehalli. Sotamuseo

sijaitsee ruokalan läheisyydessä. Porkkalan palautus tammikuussa 1956 antoi puolustusvoimille uudenlaisia mahdollisuuksia joukkojen järjestämisen ja asehankintojen suhteen. Helsingin laivastoaseman siirtäminen Porkkalan entiseen neuvostotukikohtaan Upinniemeen käynnisti surkeaan jamaan ajautuneen laivaston parannustoimenpiteet. Puolustusmäärärahat lisääntyivät ja laivastoon hankittiin useita uusia aluksia 1950-luvun lopulta lähtien. Vuoteen 1964 mennessä hankittiin mm. uusia Vasama- ja Nuoli-luokkien moottoritykkiveneitä, uusi koululaiva Matti Kurki ja kaksi Suomen laivaston mittakaavassa suurta, neuvostovalmisteista Uusimaa-luokan saattajaa.

Pansion laituri- ja alushuoltoalueita laajennettiin ja kantahenkilökunnalle rakennettiin uusia asuinkerrostaloja alueen pohjoisosaan Kivilinnanmäelle. Sodan jälkeen talkootöinä valmistunutta aliupseerikerhoa korvaamaan suunniteltiin ja rakennettiin uusi ajanmukainen rakennus. Sen suunnitelmat laati alkuvuodesta 1963 Arkkitehtitoimisto Marianna ja Mikko Heliövaara. Arkkitehti Mikko Heliövaara oli yksi puolustusministeriön rakennusosaston 1950-luvun lopulta lähtien käyttämästä pienestä joukosta yksityisarkkitehteja, jotka suunnittelivat useimmat aikakauden kasarmialueista. Heliövaara suunnitteli laivaston käyttöön muutamia rakennuksia myös Upinniemeen, mm. vuonna 1964 valmistuneen päävartion ja seuraavana vuonna valmistuneen varuskuntakirkon.

Rinnan Pansion aliupseerikerhon kanssa suunniteltiin Upinniemeen Arkkitehtuuritoimisto Pentti Aholan toimesta varuskuntakerho. Upinniemen rakennukseen oli yhdistetty sekä aliupseeri- että upseerikerhot, joten se oli jonkin verran suurempi. Vaikka Pansion ja Upinniemen kerhorakennukset ovat ulko- ja sisätiloiltaan, ehkä yllättävänkin, erilaisia, on niissä käytetty monia samanlaisia ratkaisuja, mm. rakenteiden, varustuksen ja pintamateriaalien osalta. Molempien kerhojen sisätiloja hallitsevat aikakaudelle tyypilliset kiiltävät vinyylilaattalattiat ja tummaksi käsitelty lauta-alakatot.²

Pansion aliupseerikerhon pääpiirustukset valmistuivat 25. tammikuuta 1963 ja rakennusselitys sekä rakennepiirustukset saman vuoden maaliskuussa. Rakennustyöt aloitettiin Puolustusministeriön rakennustyön toimesta samana vuonna ja rakennus otettiin käyttöön kesäkuussa 1964.

Aliupseerikerhoon on tehty hyvin vähän muutoksia valmistumisensa jälkeen. Merkittävin uudistus oli Heliövaarojen toimistossa 1970-luvun alussa

Alinna: Kaksi ilmakuvaa Pansion tilan entisen pihapiirin alueelta vuosilta 1973 ja 2016. Kaksi laivastoasemaa edeltänyttä puurakennusta näkyy kuvien oikeassa laidassa. Kuvien yläosissa punakattoinen esikuntarakennus ja siitä alavasempaan aliupseerikerho. © Turun kaupungin Kaupunkiympäristötoimiala 2018

Pansion rakennuskantaa vuonna 1968: esikuntarakennus (alla), miehistökasarmi (alla oik.) ja 1960-luvulla rakennetut asuinkerrostalot (oik. ylh.). Sotamuseo

suunniteltu saunaosasto kellaritiloihin. Saunaosastoa suunniteltiin jo vuonna 1970 ja se valmistui piirustuksista päätellen vuoden 1973 aikana. 1980-luvun alussa uudistettiin aliupseerikerhon salin ja keittiön välillä oleva baari.³

Laivaston aliupseerikerho muuttui 1970-luvulla puolustusvoimien organisaatiomuutosten takia Laivaston toimiupseerikerhoksi ja edelleen, toimiupseerinimikkeen muututtua opistoupseereiksi vuonna 1989, nykyisin käytössä olevaksi Laivaston kerhoksi. Merivoimien toiminta Pansiossa jatkuu edelleen, mutta kerho lopetti toimintansa monen muun varuskuntakerhon tapaan sen jälkeen, kun puolustusvoimat vuonna 2015 lopetti niiden tukemisen säästötoimien yhteydessä.

Dokumentointikäynnin aikaan syyskuun lopussa 2017 kerhossa ei ollut enää toimintaa, ja suuri osa kalusteista yms. irtaimistosta oli siirretty pois. Dokumentointiraportti on laadittu kerhorakennuksen tulevaisuudesta tehtävien päätösten pohjamateriaaliksi Senaatti-kiinteistöjen tilauksesta. Tilaajan edustajana oli asiantuntija Leena Suomela ja Museoviraston puolesta intendentti Jaakko Holma.

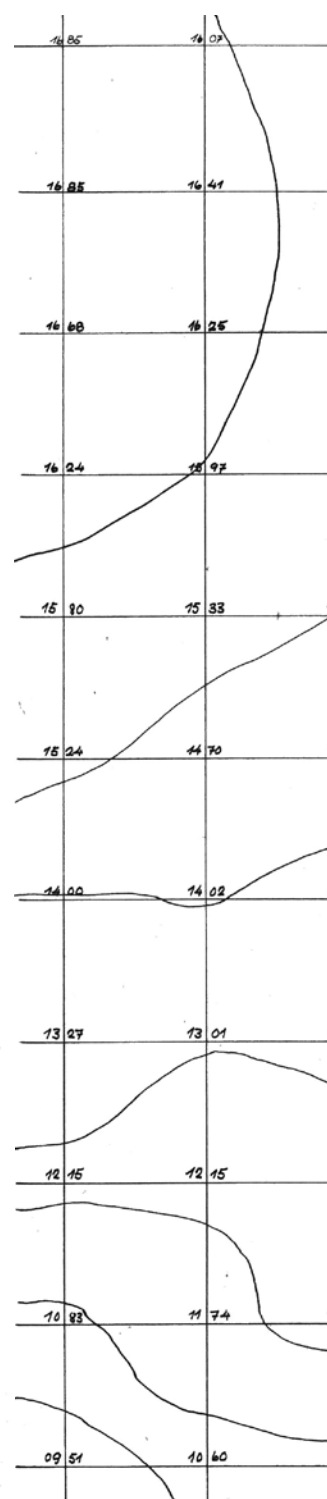
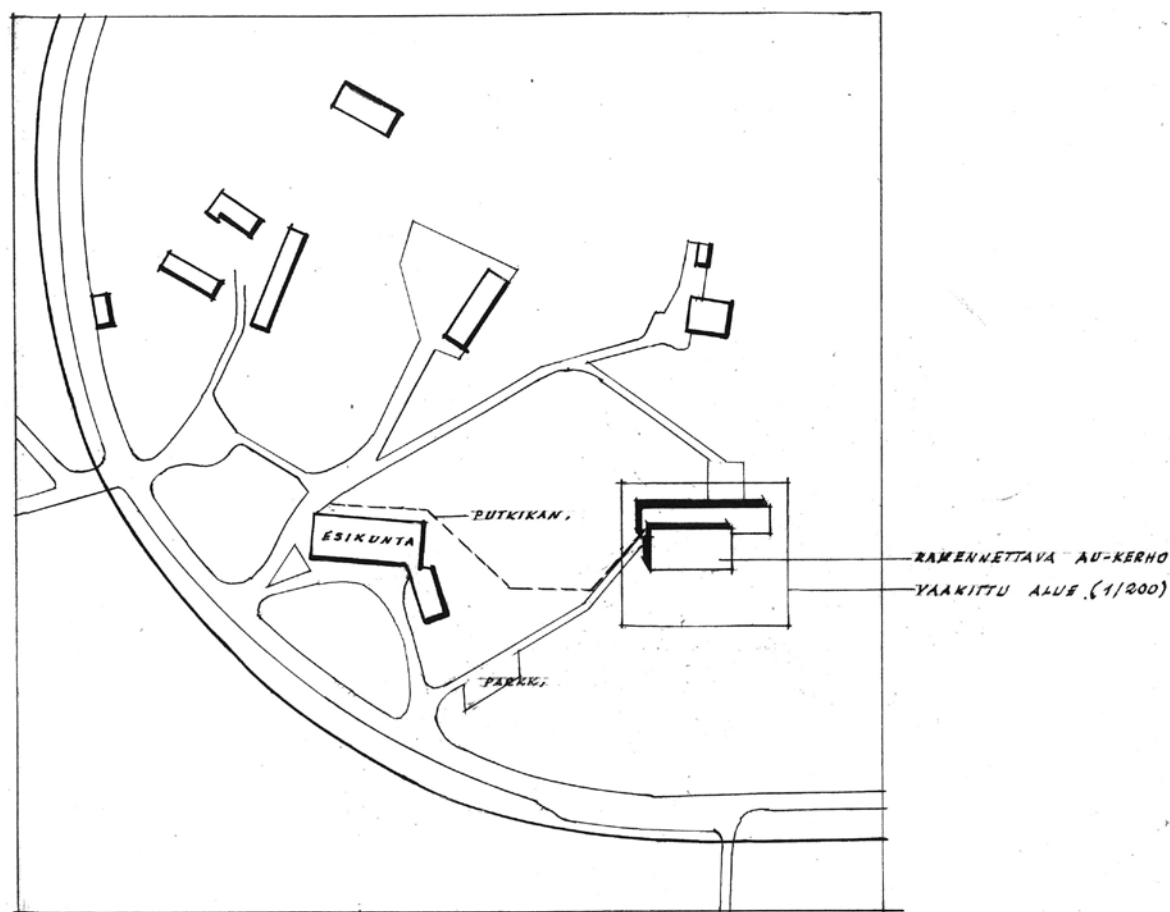

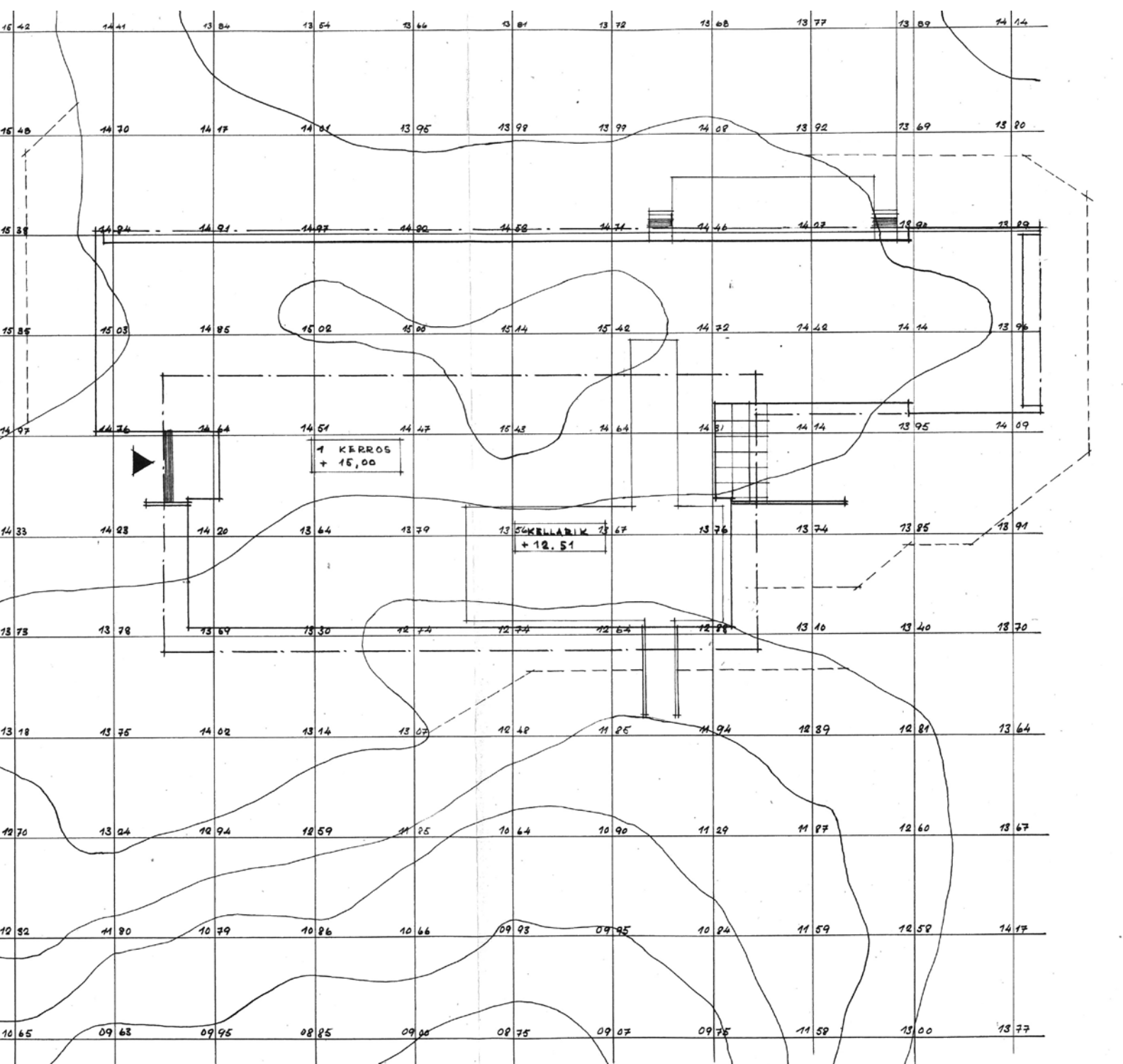
YMPÄRISTÖ JA PIHA-ALUE

Pansion aliupseerikerho rakennettiin melko jyrkän mäen päälle lähelle vanhaa Pansion tilan pihapiiriä ja jatkosodan aikana valmistunutta esikuntarakennusta. Niistä sitä erottaa kuitenkin kallionnyppylä, ja kerhorakennus on siten omassa rauhassaan metsäpuuston keskellä. Kerhon pohjoispuolella kaartuu varuskunnan portilta laiturialueelle johtava tie, jonka vieressä ennen kulki rautatie. Tästä suunnasta johtaa kerhon pääsisäänkäynnille 1960-luvulla rakennettu asfaltoitu tie. Se on yhdistetty toiseen, vanhempaan tiehen, joka johtaa esikuntarakennuksen takaa kerhon eteläiselle pihamaalle.

Rakennustöiden aikana kerhorakennuksen pihamaata tasattiin ja sille istutettiin nurmikko. Useita aivan kerhon vieressä sijainneita vanhoja puita säästettiin. Ilmakuvista päätellen monia näistä puista on kaadettu viimeisten kymmenen vuoden aikana ainakin rakennuksen eteläpuolelta. Eteläinen pihamaa on nykyään laaja tasainen nurmikenttä, jota halkoo keittiön sisäänkäynnin edustalle johtava asfalttipintainen huoltotie. Rakennuksen muilla puolilla on nurmipeitteistä rinnemaata. Sisäänkäyntien kohdalla rinnettä vasten on rakennettu betonisia muureja ja terassointeja. Länsipuolinen ulkoterassi on reunustettu myöhemmin puurakenteisella aidalla ja päällystetty lautaritilöin. Pihanurmikon poikki kulkee betonilaatoista tehtyjä polkuja. Pohjoisrinteeseen on 1960-luvulla pystytetty lipputanko, joka seisoo vanhan potkurin akselireijässä. Pääsisäänkäynnin edustalle on asetettu kaksi vanhaa laivatykkiä.

Asemapiirrokset 25.1.1963, muutettu 26.2.1963. PhRakL

Pansion aliupseerikerhon julkisivuissa korostuu puolustusvoimien 1960-luvun rakentamisen asiallisuus ja kustannustehokkuus.⁴ Julkisivujäsentelyssä vuorottelevat umpinaiset kalkkihiekkatiiliset muuripinnat ja vaakasuuntaiset nauhaikkunat. Ikkuna- ja oviaukot on sijoitettu pääasiassa syvennyksiin, joita reunustaa lähes poikkeuksetta lautaverhoilu ja karkea sahautamuottipintainen betonisokkeli. Puupinnat on joko maalattu vaaleiksi tai käsitelty tummalla Pinotex-kyllästysaineella. Pinotex-käsittely on sittemmin korvattu eri sävyisin peittomaalipinnoin, jotka muuttavat alkuperäistä värijäsentelyä. Myös betonisokkeli, betoniset muurirakenteet ja katon uusitut, entisiä korkeammat räystäslistat olivat alun perin selvästi nykyistä tummempisävyisiä.

Rakennuksen massoitelu vastaa sisätilojen tilajärjestelyjä. Edustavimmat ja suuremmalla huonekorkeudella varustetut huonetilat sijaitsevat pohjoispuolella, joka on selkeästi pääjulkisivu. Pohjoisjulkisivun suuria ikkunapintoja on rytmitetty ikkunoiden välisillä puupilastereilla, joilla ei ole rakenteellista merkitystä. Itäisellä sisäänkäyntijulkisivulla ei ole lainkaan ikkunoita, vaan ainoastaan pystylautaverhoilulla merkitty pääoven syvennys sekä sen vierellä rapattu komero ankkurille. Alun perin pääoven yläpuolella ollut pelastusrenkas on hävinnyt aikojen saatossa. Pääasiassa erilaisia majoitus- ja keittiötiloja sisältäneet etelä- ja länsisivut muistuttavat mataline linjoinen aikakauden rivitaloarkkitehtuuria.

Sisäänkäyntisyvennyksen lautaverhoiltuihin kattoihin on asennettu upotettuja valaisimia, jotka ovat vastanneet sisällä käytettyä neliömäistä tyyppiä. Ne on kuitenkin vaihdettu leveällä alumiinikehyksellä varustettuihin pyörövalaisimiin, kuten sisälläkin. Kellarioven yläpuolisessa betonipinnassa on pyöreällä lasikuvulla varustettu valaisin, jonka iästä ei ole tietoa. Muut ulkovalaisimet ovat uudempaa tekoa.

Aliupseerikerho vuonna 1968, muutama vuosi valmistumisensa jälkeen. Sotamuseo

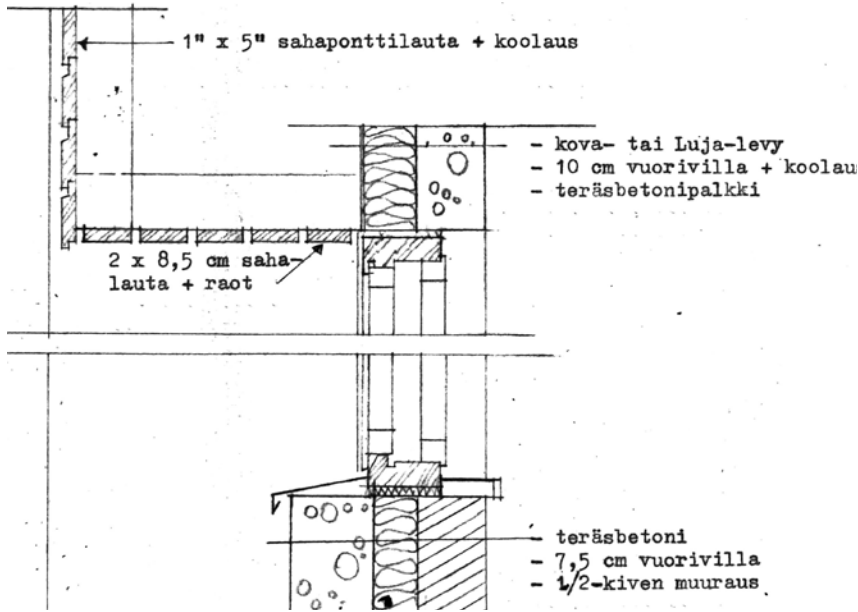

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Lähes kaikki ikkunat ja ulko-ovet ovat säilyneet alkuperäisinä. Ikkunoiden ja ulko-ovien sijoitus syvennyksiin suojaavien lippojen alle on eittämättä auttanut säilymistä. Eteishallin katossa on lisäksi kaksi 100 x 100 cm suuruista neliönmuotoista muovikupuikkunaa.

Kaikki puuovet ja -ikkunat ovat puisia ja pintakäsitelty samaan tapaan. Ne on sivelty ulkoa ja sisältä tummanruskealla, kuultavalla Pinotex-kyllästysaineella, lakattu ja hiottu teräsvillalla. Käsittely vaikuttaa säilyneen samanlaisena ainakin kaikissa kellarin ikkunoissa sekä itä-, pohjois- ja länsisivujen ovissa ja osassa ikkunoista. Eteläisivulla kaikki ikkunat ja ovet on maalattu myöhemmin ruskeiksi. Siellä on myös ainoa metalliseksi uusittu ulko-ovi keittiön sisäänkäynnissä.

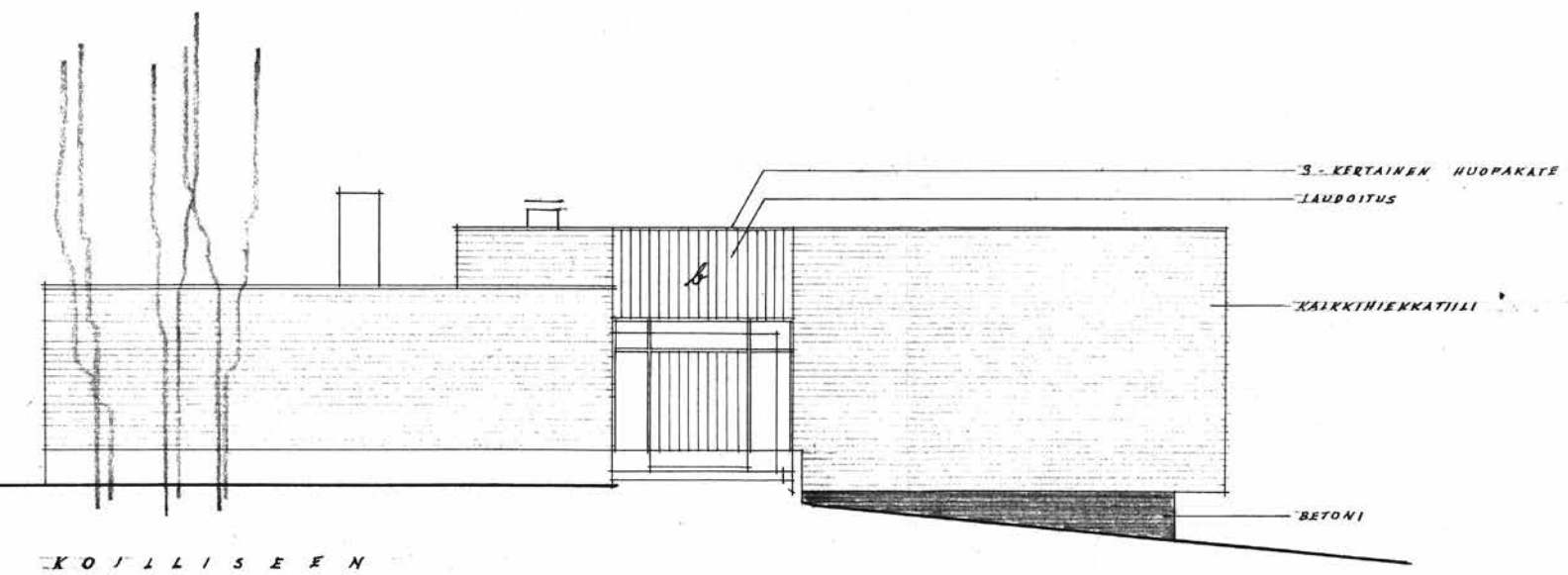
Puuikkunat ovat kaksinkertaisia sisään-sisään-aukeavia ja varustettu puuritiläisellä tuuletusikkunalla. Helat ovat messinginvärisiä. Ikkunapellit ovat tummaksi maalattua teräspeltiä. Etelä- ja länsisivujen ikkunoissa on sisäpuolella tummanrukeilla klinkkereillä päällystetyt ikkunapenkit. Ulko-ovet ovat molemmin puolin paneeloituja ja niissä on teräksiset potkulevyt. Vetimet on tehty puusta ovipaneloinnin korkuisina ja kiinnitetty messinkisellä koristenastalla varustetuin pultein.

Eteläjulkisivun leikkaus rakennusselityksestä 15.3.1963. PhRakL

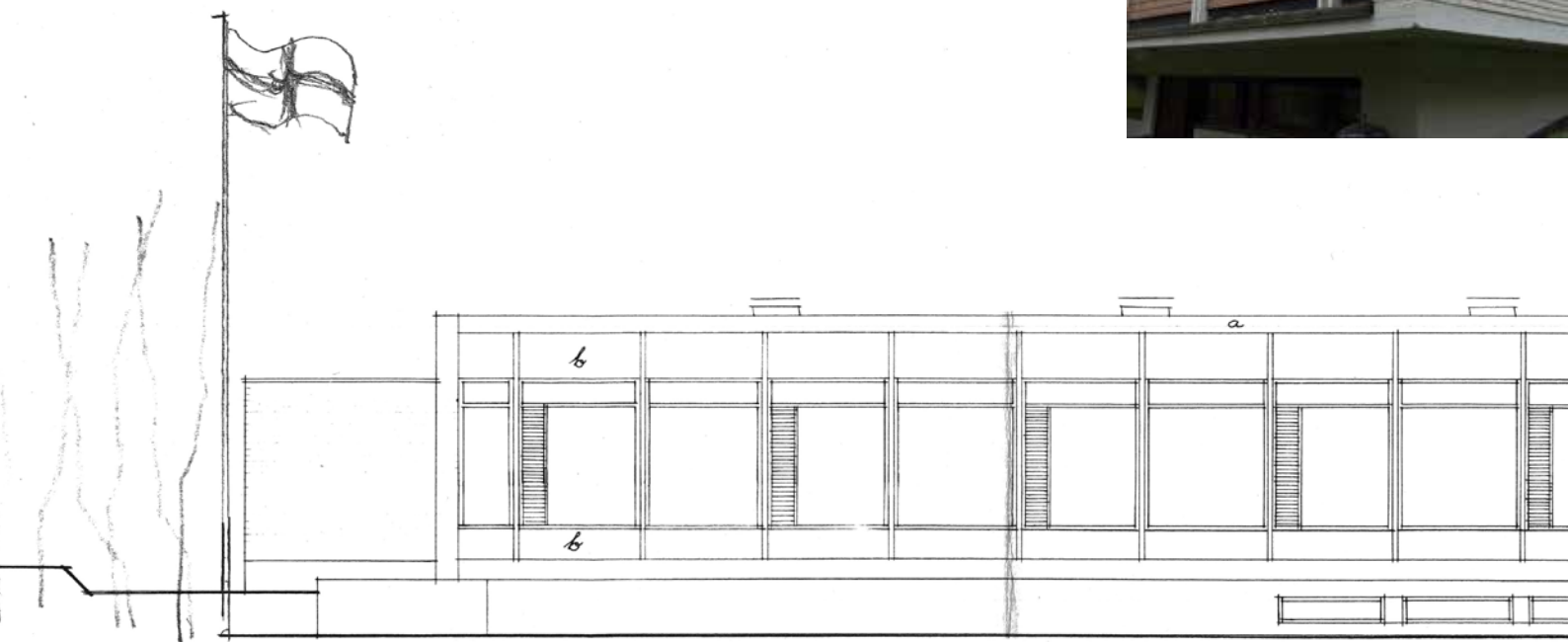

Sisäänkäynnin vieressä olevaa "Laivaston kerho"-kylttiä on lyhennetty aiemmasta versiosta "Laivaston toimisupseerikerho".

Sisäänkäyntijulkisivu 25.1.1963. PhRakL

LUOTEESIVU

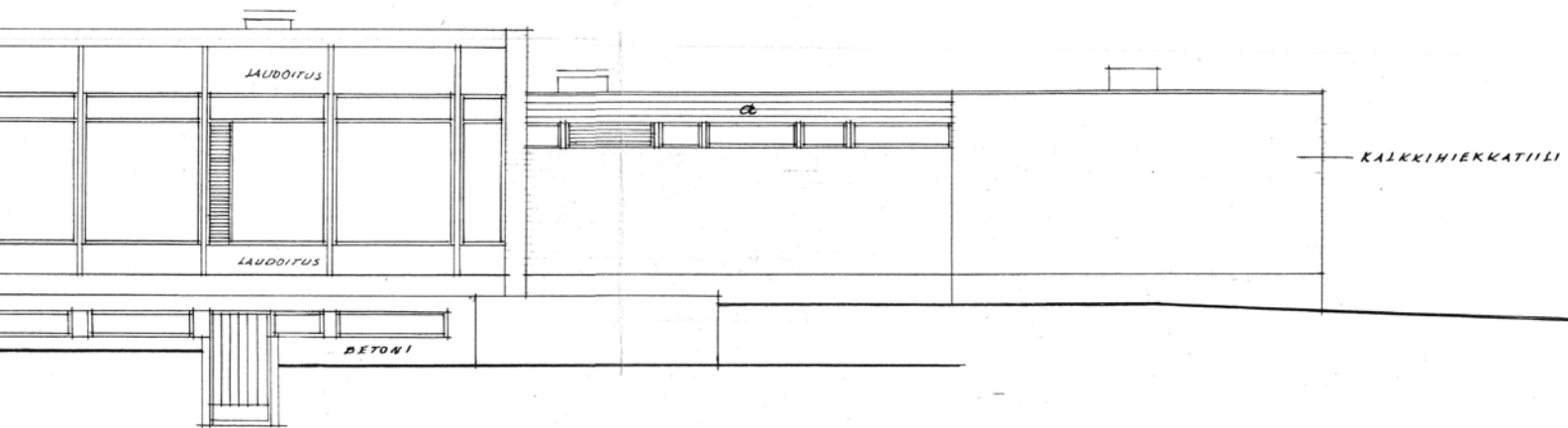

Pohjoisen (luoteen) puoleinen julkisivu 25.1.1963.
PhRakL

Julkisivun ylä- ja alaosien peltilistat on uusittu.
Puupanelointi oli alun perin Pinotex-käsitelty.

Terassin betonimuuri on alkuperäinen, mutta sen jatkoksi on lisätty puurakenteinen aita.

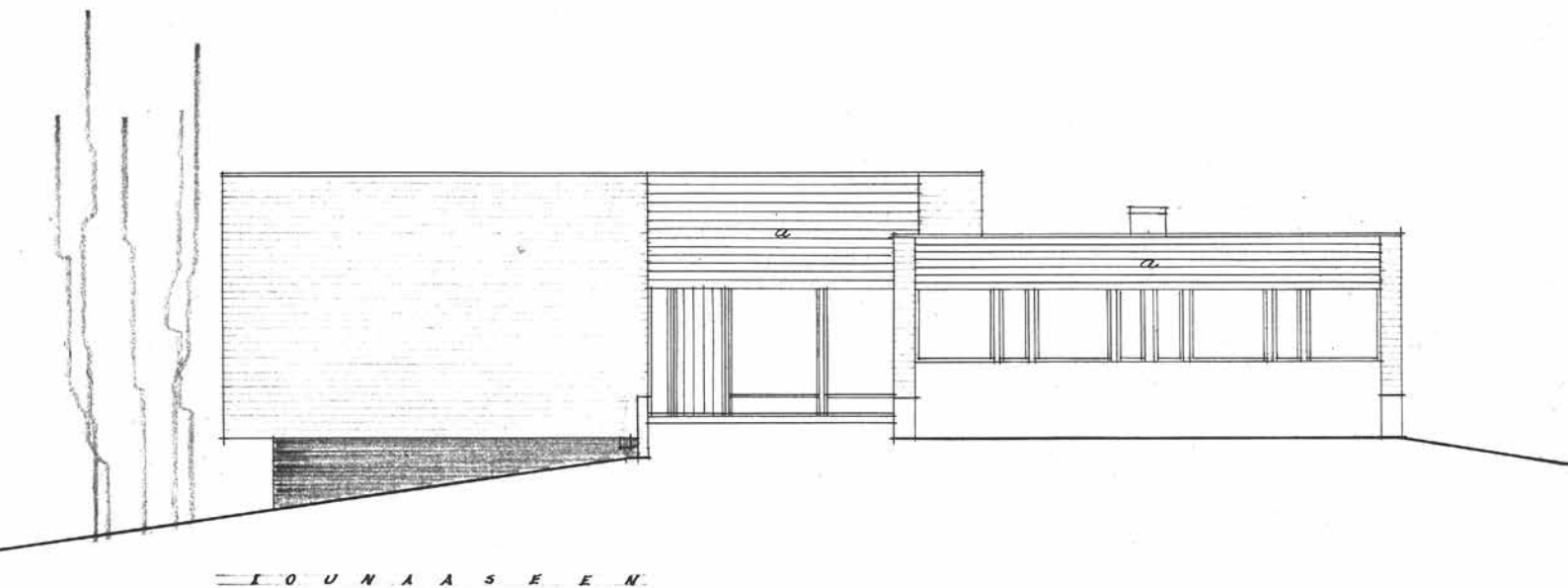

Terassin lasiseinän ja oven yläpuolelle on lisätty markiisikatos ja myös kuvassa näkyvät pihavalaisimet ovat uudempaa tuotantoa.

Terassin ovea ja lasiseinää on ilmeisesti siirretty alkuperäiseltä paikaltaan.

Asuinhuoneistojen pääty.

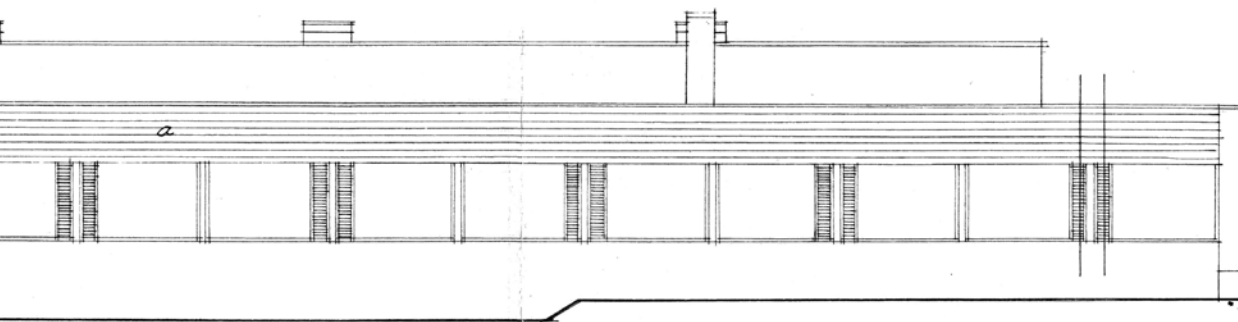
Lännen (lounaan) puoleinen julkisivu 25.1.1963. PhRakL

Palotikkaat ovat alkuperäiset.

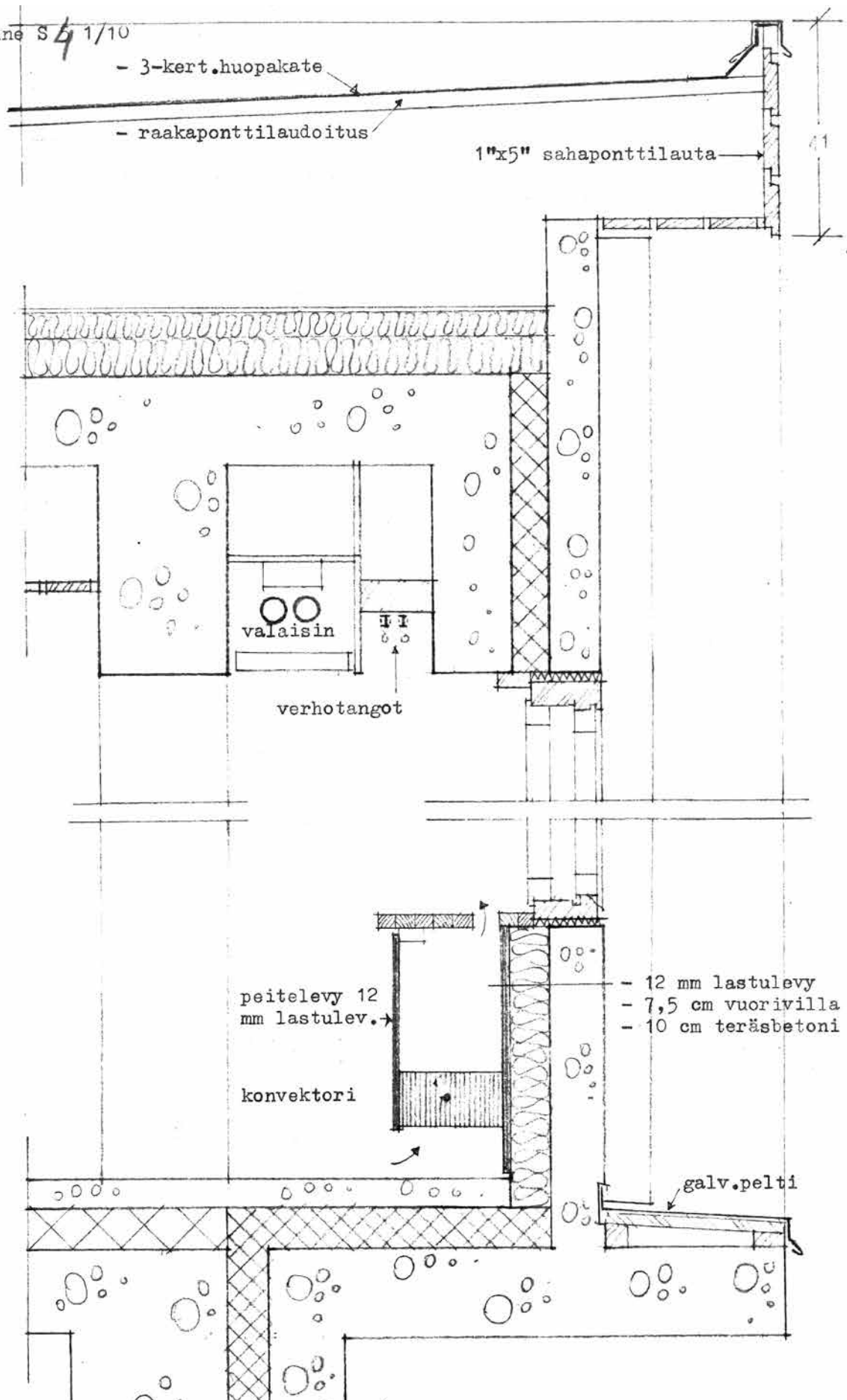
Etelän (kaakon) puoleinen julkisivu 25.1.1963. PhRakL

Asuntojen ovi ja koko ikkunanauha on maalattu ja keittiön ovi uusittu.

Betonisessa sokkelissa näkyvät lautamuottien jäljet.

Seinärakenne S 4 1/10

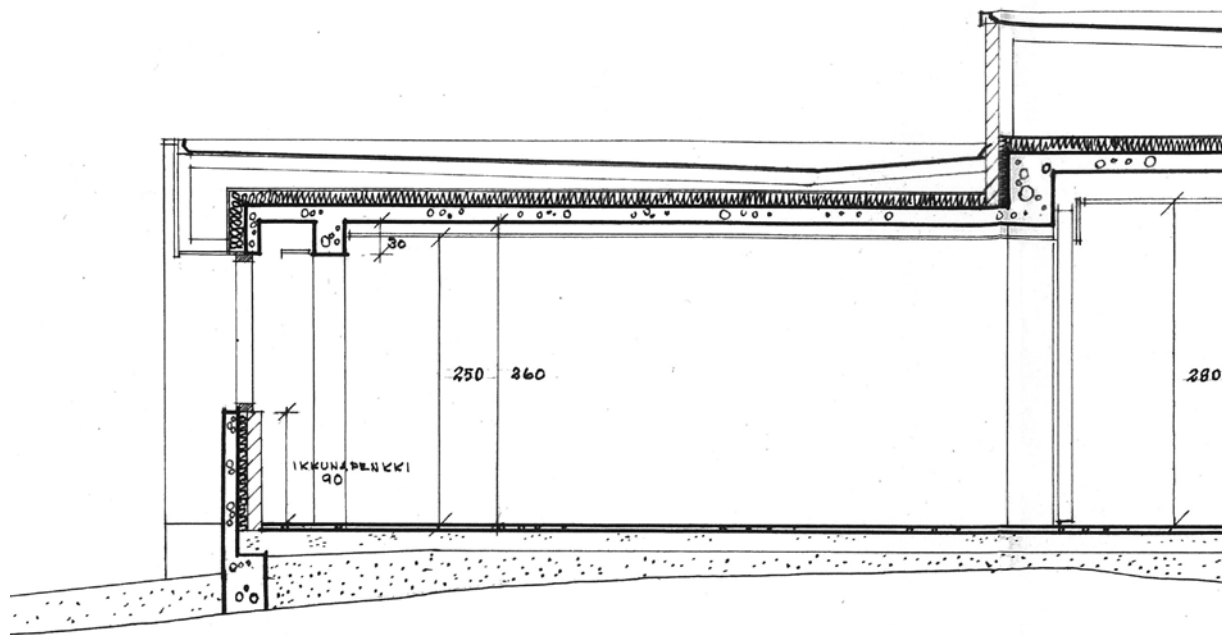
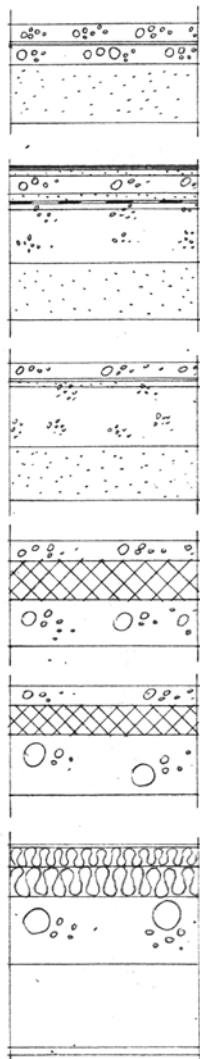
Pansion aliupseerikerhon sisätilojen nykytila on kahtalainen.⁵ Tilajärjestely on säilynyt pääosin alkuperäisenä ja jäljellä on paljon tunnistettavia elementtejä 1960-luvun alkupuolen materiaali- ja muotovalinnoiltaan erittäin hillitystä, suorastaan niukasta arkkitehtuurityylistä – alkuperäinen värivalikoima käsitti taitetun valkoisen, vaalean harmaan ja tummanruskeat sävyt. Kerhorakennus on aikansa tuote myös siinä mielessä, että sisätiloihin myöhemmin tehdyt vähäisetkin muutokset saavat alkuperäisiin ratkaisuihin verrattuna usein korostetun aseman. Tällaisia ovat mm. kiinteiden valaisinten muutokset, pintojen uudelleenmaalaus, erilaiset paneloinnit ja säleikköseinät sekä uudet kalusteet ja varusteet.

Kerhorakennuksen kantava runko muodostuu paikallavaletuista teräsbetoniseinistä, -pilareista ja -palkeista. Rakennepiirustukset laati diplomi-insinööri Lasse Lindén. Pilarijako on rakennuksen pitkien sivujen suuntaisesti 4500 mm ja syvyysuunnassa 6170 mm. Ala-, väli-, ja yläpohjissa on kantavat teräsbetonilaatat. Betonipinnat sahalautamuottien jättämine kuvioineen on jätetty pääosin näkyviin, mutta ne on maalattu.

Kerhorakennus on perustettu suoraan kallioon, ja kellarikerros on louhittu osittain maan alle. Maanvaraiset betonilaatat lepäävät tasattujen kevyt-sora-, sora- ja sepelikerrosten päällä. Kosteuseristeenä toimii bitumisively. Kerrosten välisen alalaatan päällä on rakennusselityksen mukaan eristeenä Tojax-lastuvillalevyä tai Leca-soraa. Pohjoisjulkisivunpuoleisessa ulokkeessa

Viereisellä sivulla: Pohjoisjulkisivun leikkaus rakennusselityksestä 15.3.1963. PhRakL

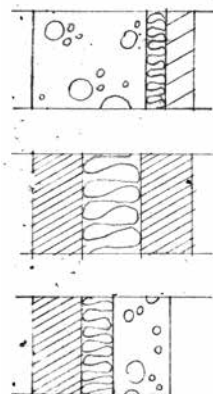

I E I K K A U S A - A

07

MAALAUSMÄÄRITELMIEN TARKOITTAMAT MAALIAINEET

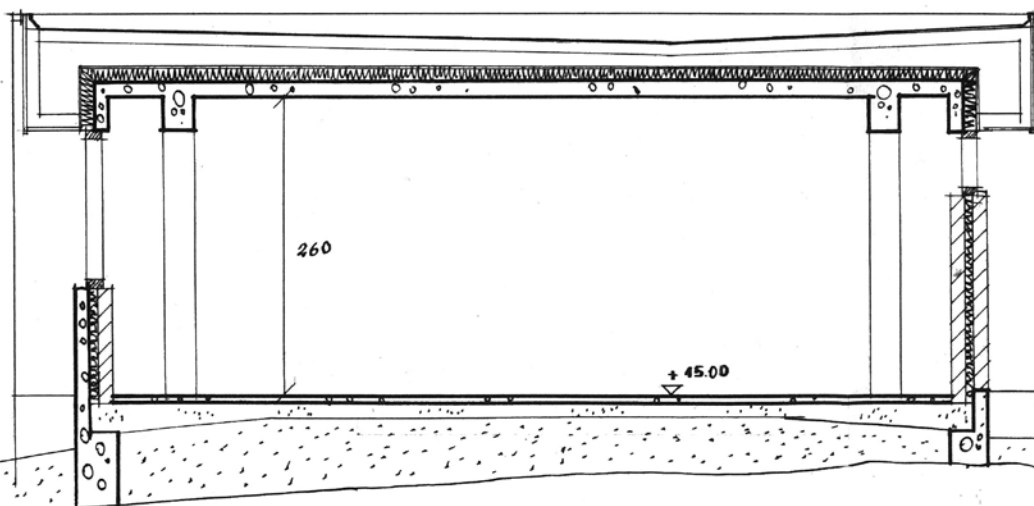
Alkydilakka	Ilmoplast, Kruunu, Miranol tai vastaava
Alkydimäali	Kimmo, Tornol tai vast.
Spetsireaktion.	Epirez, Wepox tai vast.
Himmeä lakka	Tikkurilan no 143 tai vast.
Kiiltolakeksi	Bindogloss, Dewogloss, Sirogloss tai vast.
Kloorikautsum.	Duranol, Paranit tai vast.
Lakkamaali	Hovi, Lakkavalloinen, Viti tai vast.
Lateksimaali	Joker, Maalarin lateksi, Spred Satin tai vast.
Ulkolakeksi	Erinol, Spred Glide-on, Ulko-Joker tai vast.
Vatkommaali	Bindol, Himmos, Spred-Flat, Suju tai vast.

Yllä: Vuoden 1964 maalausselityksessä oli lista käytettyistä maaliainevaihtoehdoista. PhRakL

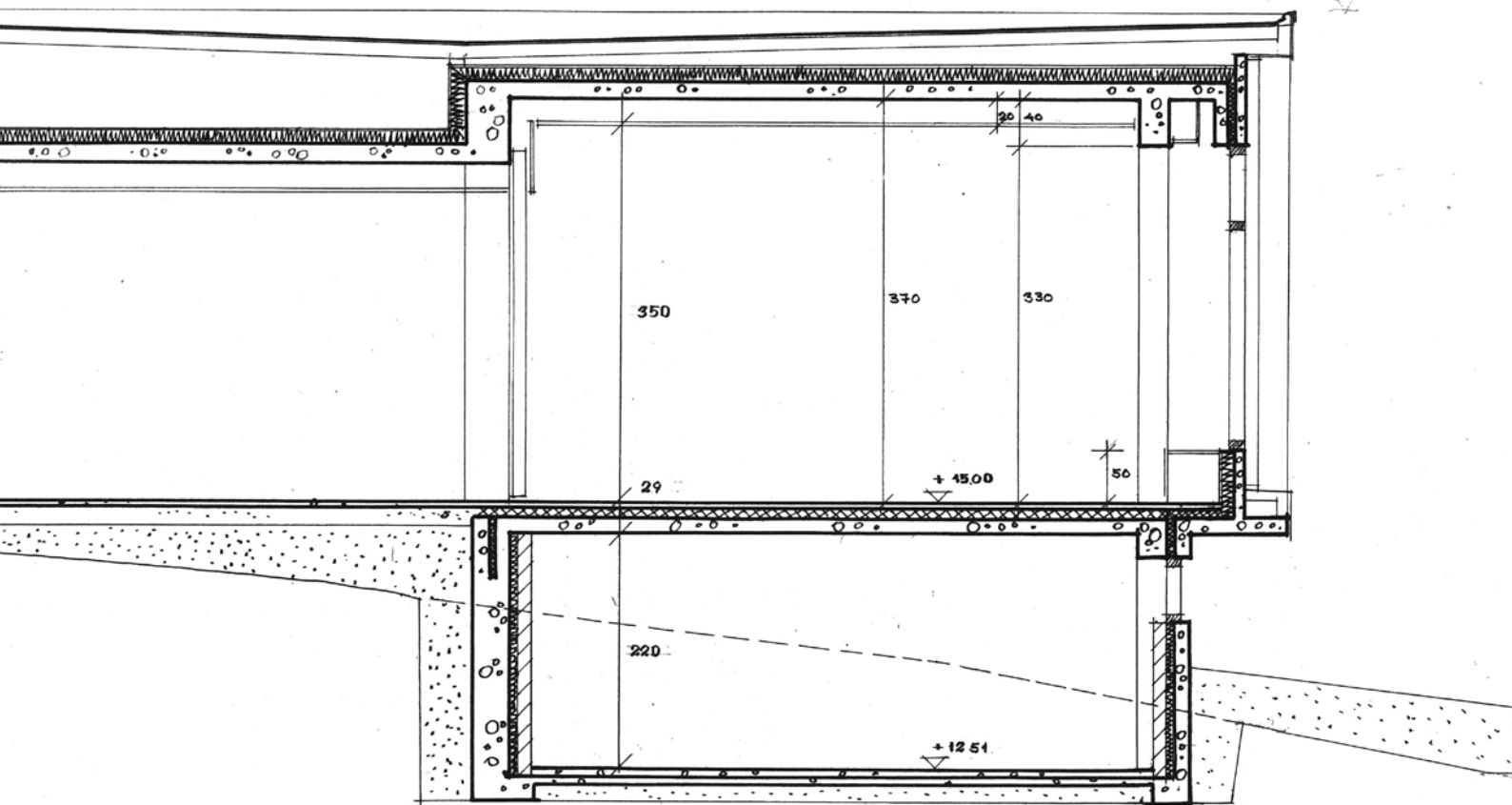
Vas. ja oik.: Väli pohjien ja seinien rakennetyyppejä rakennusselityksestä 15.3.1963. PhRakL

Alla ja yllä: Poikkaisleikkaukset salin ja keittiön kohdilta. Piirustusnumero 4, 25.1.1963. PhRakL

I E I K K A U S B - B

A U - K E R H O /

ja kellarin sokkelissa lämmöneristeenä on Saropor-polystyreenilevyä. Muissa ulkoseinissä ja yläpohjassa on eristeenä vuorivillaa, joka on suojattu kova- tai Luja-levyin. Vesikatto on puurakenteinen ja päällystetty alun perin bitumi-huovalla. Tasakattovaikutelman aikaansaamiseksi vesikatto on kallistettu niin, että syöksytorvet sijoittuvat rakennuksen sisäpuolelle.

Sisäseinät on julkisivujen tapaan muurattu pääosin kalkkiehkekatiilestä juoksulimityksellä. Vuoden 1963 rakennusselityksen mukaan ne oli tarkoi-tus jättää päätiloissa, eteisessä, salissa ja baarissa maalaamatta kuten ulkona. Seuraavan vuoden maalaustyöselostuksessa puhtaaksi muuratut seinät on kuitenkin määritelty maalattaviksi lateksilla. Sävyinä on ollut kalkkiehkekatiilien sävyyn taitettu valkoinen eikä nykyinen vitivalkoinen. Majoitushuoneissa ja varastoissa tiiliseinät slammattiin ja lopuissa tiloissa rapattiin. Keittiössä ja märkätiloissa maalaamiseen käytettiin kiiltolateksia ja kellaritiloissa, varastoissa yms. tiloissa vatkos- eli temperamaalia.

Alakattoja ei rakennusselityksen mukaan ole käytetty muualla kuin var-sinaisissa kerhotiloissa: eteishallissa, salissa ja pohjoispuolen kerhohuoneissa. Alakatot on tehty sirkkelisahapintaisesta laudasta 10 mm:n raoin ja käsitelty ulkopuolen puupintojen tapaan tummanruskealla Pinotex-kyllästeellä. Näissä samoissa tiloissa, sekä alun perin myös kirjastossa ja keittiössä, lattiat on pinnoitettu vaaleanharmailla, marmoroiduilla vinyylilaatoilla. Wc- ja kylpyhuonetiloissa ja osin keittiössä lattiaa ja seiniä on suojattu keraamis-in laatoituksin. Muissa 1. kerroksen tiloissa on ollut linoleumimatot. Kellarin lattiamateriaalina on teräshierretty betoni, joka on alunperin maalattu aika-kauden uutuudella, kaksikomponenttisella epoksireaktiomaalilla.

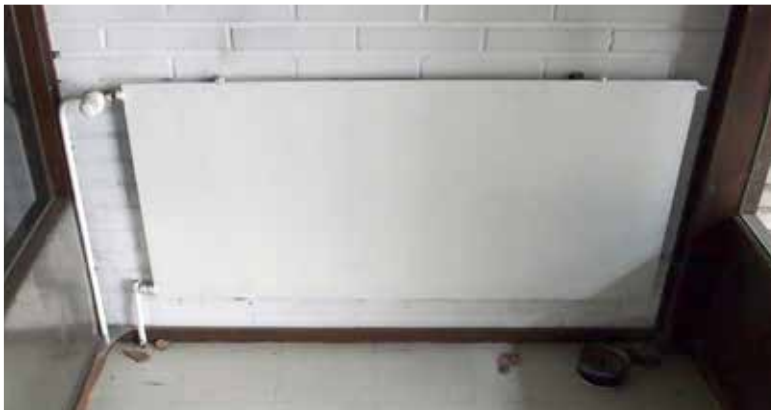
Kerhorakennuksen pintamateriaalit ovat säilyneet vain osin alkuperäisi-nä. Kellarin 1970-luvulla sisustetuissa saunatiloissa käytettiin oman aikansa lattiamateriaaleja. Yläkerran linoleumimatot on myöhemmin korvattu muo-vimatoin ja keittiöön valettu yhtenäinen epoksipinnoite.

Kerhorakennuksessa on jäljellä alkuperäisiä 1960-luvun teknisiä asennuksia, kuten lämpöpattereita, sähköpistorasioita ja valokytkimiä, ilmanvaihtoventtiilejä. Erityisesti valaisimet ja vesikalusteet ovat olleet uusinnan kohteina. Kerhon koneteknilliset työt suunnitteli vuonna 1963 insinööri Jorma Lehtinen ja sähkötekniilliset työt Insinööritoimisto Tauno Nissinen.

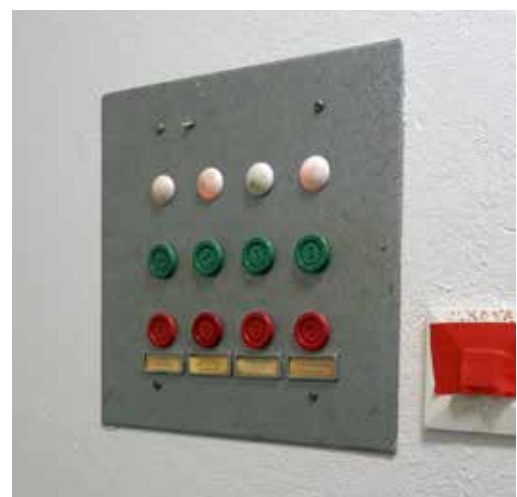
Lämmitys

Rakennus on liitetty kaukolämpöverkkoon. Lämmönjakohuone 130 sijaitsee ensimmäisen kerroksen itäpäädyssä. Huoneiden lämmitys tapahtuu vesikiertoisen keskuslämmityksen avulla. Pääasiallinen lämpöpatterityyppi on sileä levypatteri. Ensimmäisen kerroksen pohjoisseinustalla juhlasalin ja luentosalin suurikokoisten ikkunoiden alla on käytetty matalia konvektoreita. Keittiön ikkunaseinällä on alkuperäiset jaepatterit ja kellarin saunaosastossa 1970-luvun radiaattoreita.

I ilmanvaihto

Kerhon ilmanvaihto on toteutettu pääasiassa tuuletusikkunoiden ja erillisten tuulettimien avulla. Wc-tilojen, juhlasalin, ruokasalin ja kerhohuoneen tuulettimien käyttötaulu on sijoitettu kellariportaан 124 ylätasanteelle. Salin ja eteishallin alueella ilmakeinavia on piilotettu lauta-alakattojen yläpuolelle ja tuloilmaventtiilejä itse kattopintaan. Poistoventtiilit ovat pyöreitä metalliventtiilejä.

Alkuperäinen kattovalaisin (yllä) ja uudistettu valaisin (oik.).

Sähkö

Kerhorakennuksessa on jäljellä paljon alkuperäisiä sähköasennuksia 1960-luvulta, erityisesti pyöreämuotoisia valokytkimiä ja pistorasioita sekä keittiöstä käsin hoidettava palveluskunnan kutsulaitteisto. Valaisimet on pääosin uusittu. Alakatoissa on ollut neliömäisiä 200 x 200 mm:n upotettuja valaisimia, jotka on vaihdettu kattopinnasta ulostyöntyvällä kehyksellä varustettuihin pyörövalaisimiin. Alkuperäinen valaisin on kuitenkin jäljellä puhelinkopissa 133. Upotettuja valaisinnauhoja on jäljellä salin ja luentosalin ikkunoiden edustalla. Sivutiloissa on muutamia vanhoja lasikupuisia valaisimia.

Vesi- ja viemäri

Vaikka kaikki kerhorakennuksen märkätilat ja vesipisteet ovat alkuperäisillä paikoillaan, on niiden vesikalusteet lähes poikkeuksetta uusittu ja mm. asuntojen kylpyammeet poistettu. Eteishallin eteläseinässä on alkuperäinen upotettu paloposti.

SISÄOVET JA SISÄIKKUNAT

Kerhon päätilojen ovityyppinä on sileä huultamaton vaneripintainen laakaovi, joka on petsattu tummanruskeaksi. Alkuperäiset painikkeet ja helat ovat messinginvärisiä. Majoitustiloissa, asunnoissa, keittiössä ja muissa sivumalla olevissa tiloissa laakaovet peittomaalattiin kiiltävällä lakkamaalilla. Suuremman asunnon väliovena on poikkeuksellisesti lasiaukollinen laakaovi. Muutamissa peittomaalatuissa ovissa on jäljellä messinkipainikkeet, mutta suurimmassa osassa ne on vaihdettu uudempiin malleihin. Asuntojen kylpyhuoneissa on sirompia messinkipainikkeita. Kellariportaan ja kellarin varastotilojen ovissa on kromatut helat.

Pienempien varastojen ja komeroitten ovissa ja nykyisin poistetuissa liukuovissa on käytetty messinkisiä lankavetimiä. Salissa on alkuperäisiä muovipinnoitettua kankaalla varustettuja paljeovia. Keittiöön johtaa ikkuna-aukollinen heiluriovi ja kahdessa jäähdytyshuoneessa on Huurre-merkkiset teräsovet.

Keittiön ja asuntojen eteisen tuulikaapeissa on jäljellä puurakenteiset, potkupellillä varustetut lasiseinät, mutta niissä olleet sisäovet on poistettu. Ne ovat todennäköisesti vastanneet eteishallin tuulikaapin sisäovea, joka on samantyyppinen paneeloitu puuovi kuin ulko-ovet. 1970-luvulla rakennetussa saunaosastossa vanhat ja uudet ovet on verhoiltu samanlaisella puupaneloinnilla kuin seinät ja kattopinnat.

KALUSTEET JA VARUSTEET

Kerhorakennuksessa on varsin vähän alkuperäisiä kiintokalusteita. Eteishallissa on kiinteä vaatenaulakko ja majoitustiloissa, suuremmassa asunnossa ja baarissa muutamia esivalmistettuja, lankavetimellisiä kaapistoja ja komeroita. Kalusteiden viimeistely vastasi tiloissa olevien ovien käsittelyä, eli päätiloissa ne oli petsattu tummanruskeiksi ja sivummalla peittomaalattu lakkamaalilla. Rakennusselityksessä komeroista mainitaan, että niiden laadun tuli vastata kuopiolaisen H. Saastamoinen Oy:n valmistamia Arktis-kalusteita. Keittiössä on jäljellä muutamia todennäköisesti alkuperäisiä teräsrakenteisia pöytätasoja.

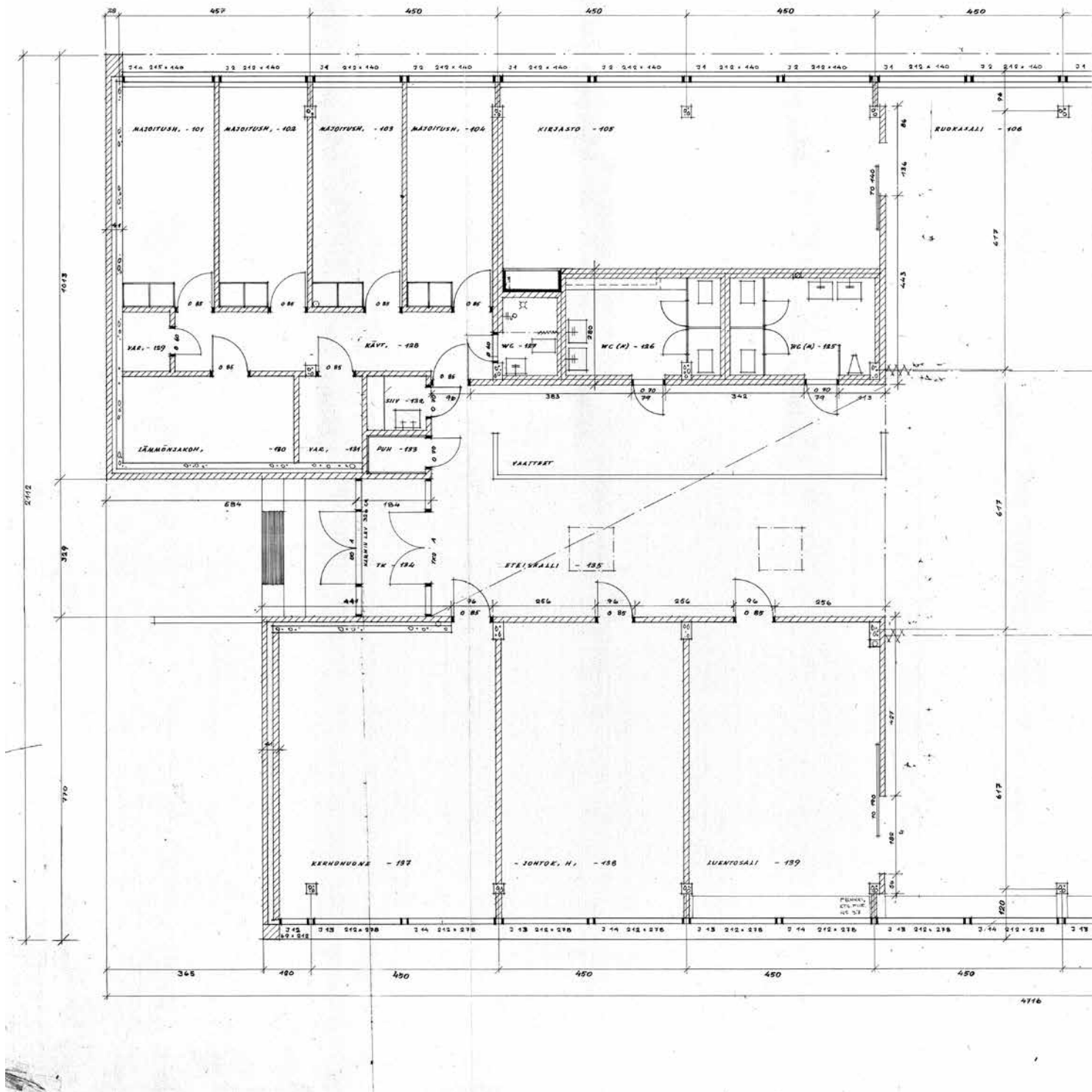
Pääsisäänkäynnin tuulikaapissa on musta kumimatto, joka saattaa olla alkuperäinen. Muista tuulikaapeista kumimatot on poistettu. Jokaiseen ikkunalliseen huonetilaan oli rakennusselityksessä määritelty verhotangot. Alkuperäisiä verhotankoja on ainakin juhlasalin pohjoisseinustalla. Wc-tiloissa ja muutamissa muissa tiloissa on kehyksettömiä seinäpeilejä, joista osa on alkuperäisiä. Alkuperäisten irtokalusteiden laadusta ei ole säilynyt tietoja tai esimerkkejä.

Kellarin saunaosasto sisustettiin vuonna 1973 laadittujen suunnitelmien mukaan ja edustaa selkeästi omaa aikaansa kalusteiltaan ja värivalinnoiltaan. Niistä on kerrottu tarkemmin tilaselostuksen kohdalla.

PÄÄKERROS

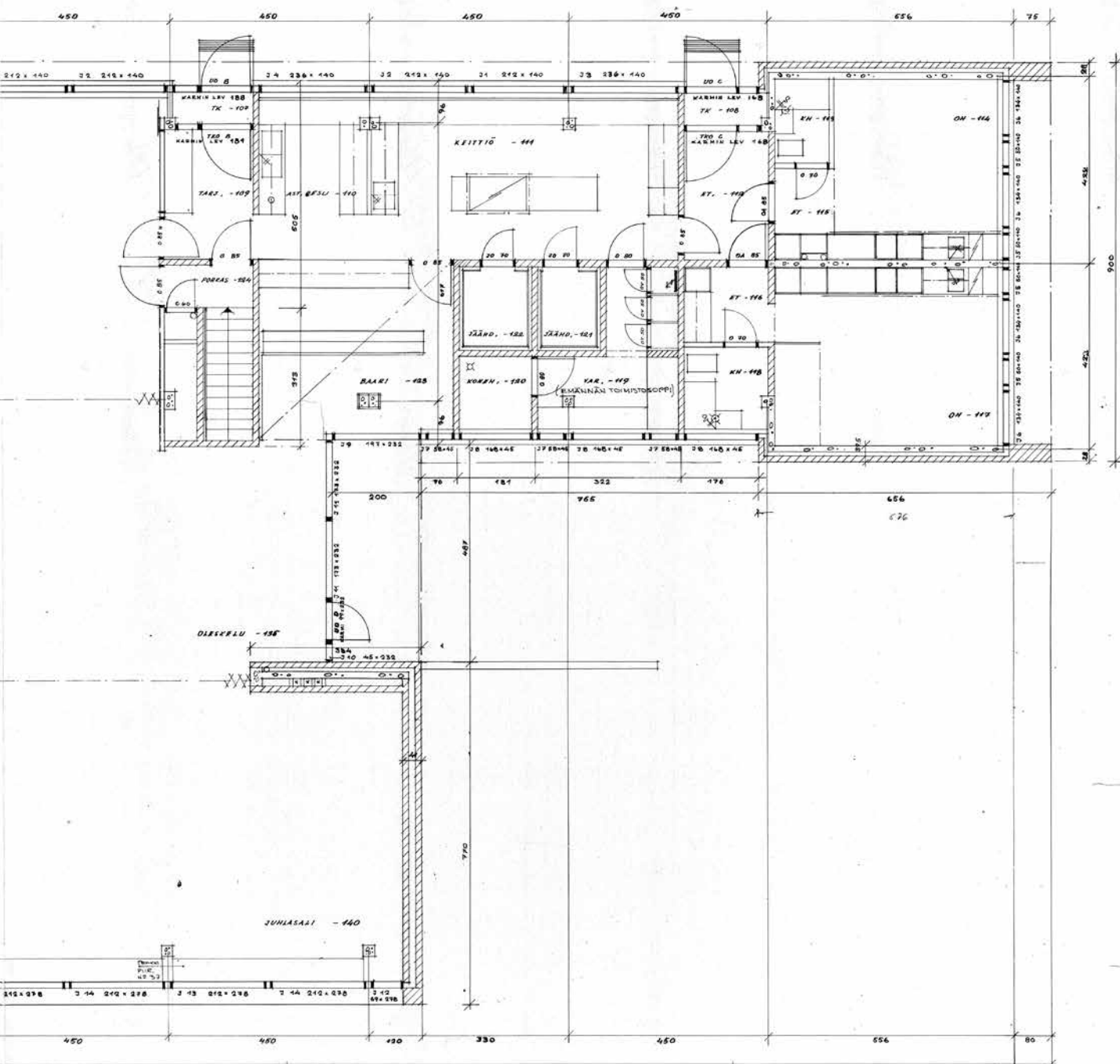
Suurin osa kerhon toimintoista oli alun perin keskitetty maantasokerrokseen – kellarissa oli ainoastaan varastoja ja teknisiä tiloja. Kerroksen läpäisee itäiseltä pääsisäänkäynniltä eteishallin ja salin keskiosan kautta länsipuolen ulkoterrassille ulottuva näkymäakseli. Edustavimmat tilat, kerhohuoneet ja juhlasali on sijoitettu rakennuksen korkeammalle pohjoissivulle. Matalammalla

eteläsivulla ovat väliaikaiseen majoitukseen tarkoitettut huoneet, kirjasto, ruokasali, keittiö ja palveluskunnan kaksi asuntoa. Keskelle jäävällä vyöhykkeellä on teknisiä tiloja, varastoja ja wc-tiloja.

Tilarakenteeltaan kerros on säilynyt lähes muuttumattomana. Ainoat väliseinämäärökset on tehty keittiön ja siihen liittyvän baarin alueella. Lisäksi muutamia saliin avautuneita ovia ja luokkuja on levytetty umpeen. Pintarakenteet ovat keskeisten tilojen kohdalla yleisesti ottaen säilyneet, mutta seiniä on maalattu uudelleen hieman alkuperäisestä poikkeavilla sävyillä. Sivummalla on tehty suurempia muutoksia mm. lattiamateriaaleissa.

Ensimmäisen kerroksen työpiirustus pohja 14.2.1963, muutettu 16.5. ja 18.11.1963. Pääkerroksen tilaselostuksessa käytetty osia tästä piirustuksesta. PhRakL

A U - K E R H O / P A N S I O

1 KERROS 1/50
H I K I 14.2.1963
ARKKITEHTUURITOIMISTO
MARIANNA JA MIKKO HELIOVAARA 18.11.63

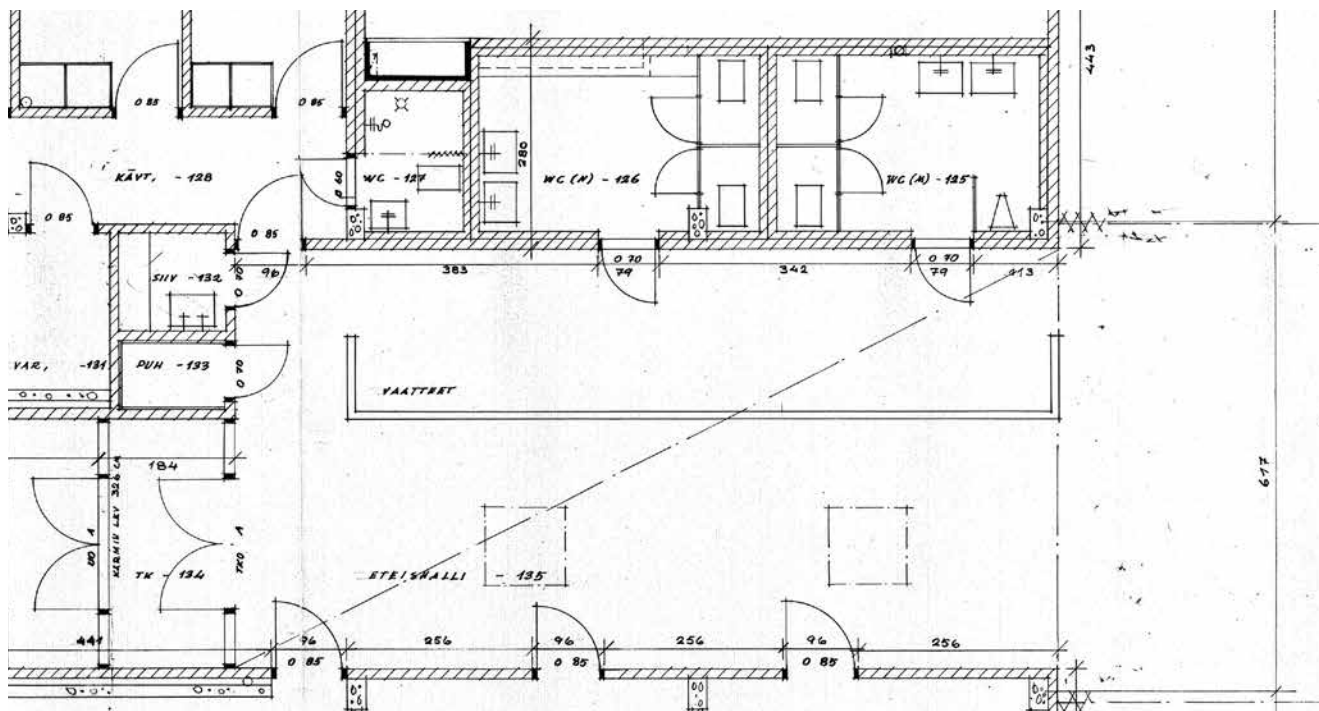
9

ETEISHALLI JA WC:T

Eteishalli 135 ja siihen liittyvät aputilat ovat säilyttäneet tilanjakonsa ja pääosan alkuperäisistä pintamateriaaleistaan, erityisesti vaaleanharmaan vinyyli-laattalattian ja Pinotex-käsitellyn lauta-alakaton. Saliin johtavaan kulkuaukkoon ja kattoikkunoiden eteen myöhemmin lisätyt puusäleiköt sekä uudet kattovalaisimet kiinnittävät kuitenkin huomion heti sisään astuessa.

Eteishalli on jaettu 190 cm korkealla tiiliseinäkkeellä kahteen osaan. Pääsisäänkäynnin tuulikaapista 134 johtaa yli kolme metriä leveä käytävä suoraan kerhon juhlasaliin. Käytävä on valaistu kahdella muovikupuisella kattoikkunalla, joihin on liitetty myös loisteputkivalaisimet. Käytävän pohjoissivulla on kolme ovea kerhohuoneisiin 137–139. Sisäänkäynnin vieressä on siivouskomero 132 (ei pääsyä) ja pieni puhelinkoppi 133. Puhelinlaitteet on poistettu, mutta kopin lauta-alakatossa on jäljellä alkuperäinen neliömäinen kattovalaisin, jollaisia myös muissa kerhon päätiloissa alun perin oli.

Tiiliseinäkkeen toisella puolella on kapeampi vaatenaulakkokäytävä. Tukevatekoinen teräsputki- ja puurakenteinen naulakko sekä vastakkaisella seinällä oleva suuri kehyksetön peili ovat alkuperäisiä. Vaatenaulakon ja salin välillä on petsatusta vanerista tehty ovi, joka vastaa ulkonäöltään rakennuksen alkuperäisiä ovia, vaikkei sitä vuoden 1963 työpiirustuksiin ole merkittykään.

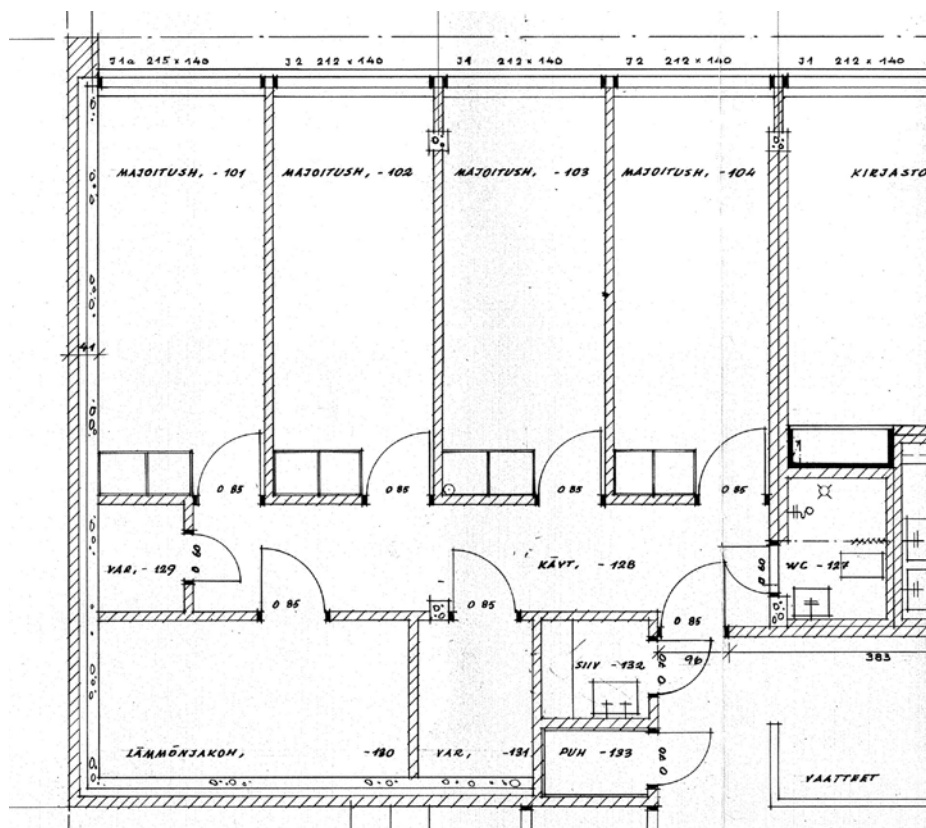
Vaatenaulakkokäytävän eteläsivulla on naisten ja miesten wc-tilat 126 ja 125. Wc-tilojen tilajärjestely on säilynyt, mutta laattalattiaa lukuun ottamatta lähes kaikki pintamateriaalit ja vesikalusteet on uusittu. Vanhat teräsrunkoiset väliseinäkkeet vaihdettu oransseihin, alumiinirunkoisiin versioihin. Kehyksettömät peilit ovat todennäköisesti alkuperäisen mukaisia. Naisten wc-tilan puolella on kapea ruskeilla klinkkereillä päällystetty taso, joka on vastaa seinän toisella puolella olevan kirjaston 105 avotakan tulipesän muotoa.

MAJOITUSHUONEET

Kerhorakennuksen kaakkoisnurkassa on neljä pientä väliaikaiseen majoitukseen tarkoitettua huonetta 101–104. Pitkänomaisissa huoneissa on tilaa lähinnä sängylle ja säilyneille, alkuperäisille kiinteille vaatekaapeille. Ulkoseinät ovat maalattuja kahitiiliseiniä ja muut seinät rapattu ja maalattu. Kattomateriaalina on paljas, maalattu betoni. Alkuperäiset linoleumilattiat on muutettu muovimattopäällysteisiksi.

Majoitushuoneita yhdistää vinyylilaatoilla päällystetty ja tummalla lauta-alakatto varustettu käytävä 128. Lattia ja alakatto vaikuttavat alkuperäisiltä, vaikka rakennusselityksessä niitä ei mainitakaan. Käytävän länsipäässä on vesikalusteita lukuunottamatta alkuperäisessä asussa säilynyt yhteinen wc- ja suihkutila 127, ja toisessa päässä varastohuone 129. Käytävän eteläosalla on lämmönjakohuone 130 ja varasto 131, jossa on lauta-alakatto ja maalattu betonilattia.

Laivaston kerhon majoitustilat pois käytöstä toistaiseksi

Laivaston kerhon majoitustiloissa ei voi majoittua ennen kuin ilmanvaihtoon liittyvät ja muut rakennuksen ongelmat on saatu korjattua.

Laivaston kerhon majoitustiloissa on havaittu ilmanvaihtoon liittyviä ongelmia. Lisäksi rakennuksessa on havaittu muita ongelmia, muun muassa kosteusongelmia. Majoittuminen kerhon kolmessa majoitusikäytössä olleessa huoneessa on kielletty kunnes havaitut puutteet on saatu korjattua.

DI7582

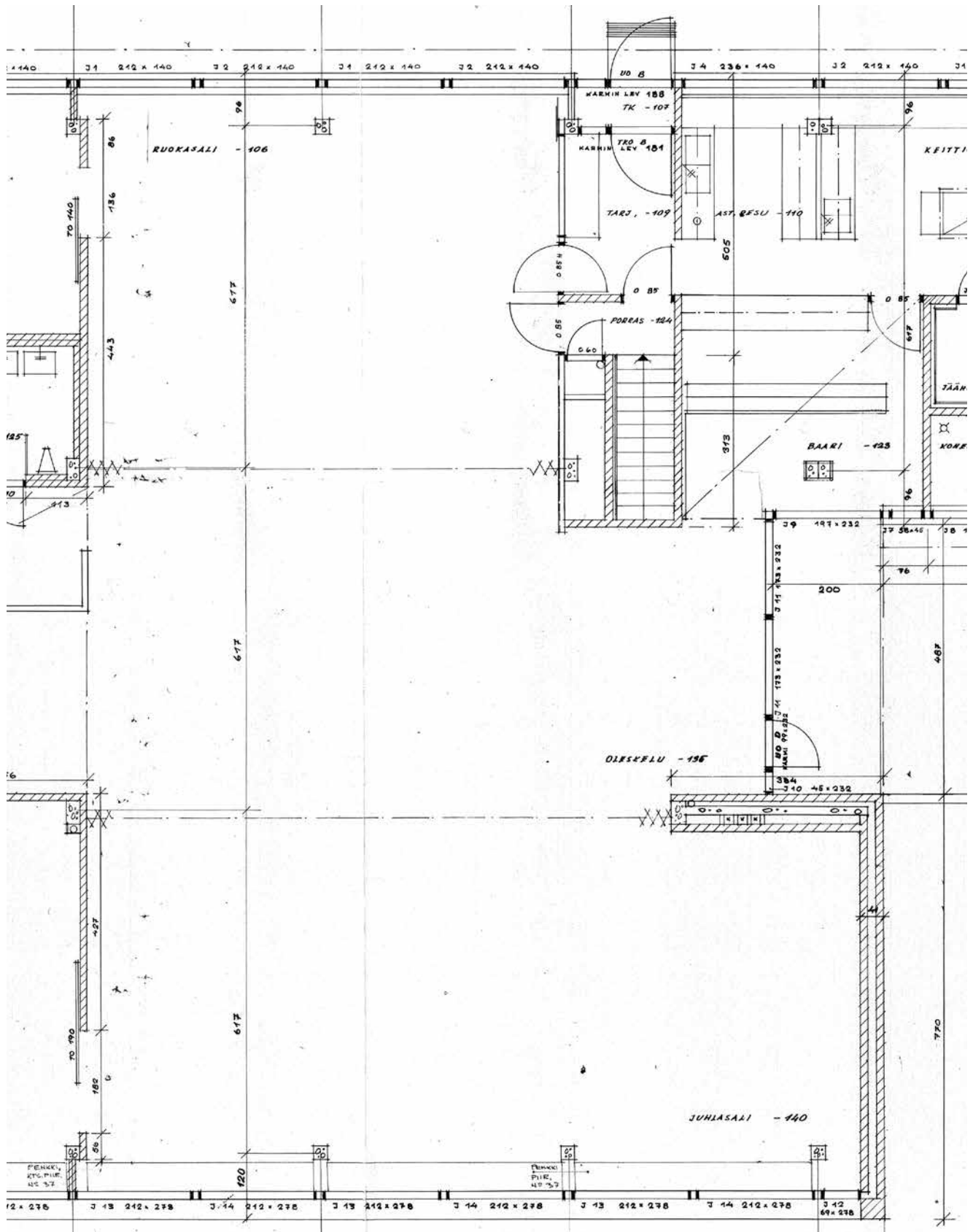

SALI

Kerhorakennuksen keskustilana on suuri, läpi rakennusrungon ulottuva sali. Sali on jakautunut kolmeen kuuden metrin levyiseen osaan paljeovien ja porrastetun kattomuodon avulla. Vaalea vinyylilaattalattia jatkuu yhtenäisenä eteisestä ja betonikatto on peitetty kauttaaltaan Pinotex-käsitellyllä lauta-alakatolla. Alkuperäisten upotettujen neliövalaisinten tilalle asennetut leveäkehyksiset pyörövalaisimet ovat muuttaneet alakaton suoraviivaista ilmettä.

Salin keskellä on 2,8 metriä korkea oleskelutila 136, joka jatkuu suoraan eteishallista ja päättyy länsipäässään leveään ulkoterrassille avautuvaan lasiseiniin. Lasiseinä on vuoden 1963 työpiirustuksissa sijoitettu olemassa olevaa sisemmäs niin, että terrassille on muodostunut kaksi metriä syvä katos. Seinällä olevan suuren lämpöpatterin mutkitteleva putkitus ja seinän ja alakaton listoitukset antavat ymmärtää, että ikkunaseinä on jossain vaiheessa siir-

retty nykyiseen paikkaansa. Terrassin vierteisessä kulmassa on keittiöön liittyvä baarinurkkaus 123, jolle lasiseinän siirto on antanut suunniteltua enemmän tilaa. Lasiseinän eteen ja alakaton otsapintaan on myöhemmin lisätty säleaitoja.

Pohjoissivulla olevan juhlasalin huonekorkeus on 3,5 metriä, mutta tummasävyinen lauta-alakatto tekee tilan matalan tuntuiseksi. Suurikokoiset ikkunat antavat tilaan valoa ja näkymän pohjoisrinteessä kasvavien puiden latvustoon. Ikkunoiden alapuolella on alkuperäissuunnitelmien mukaan ollut

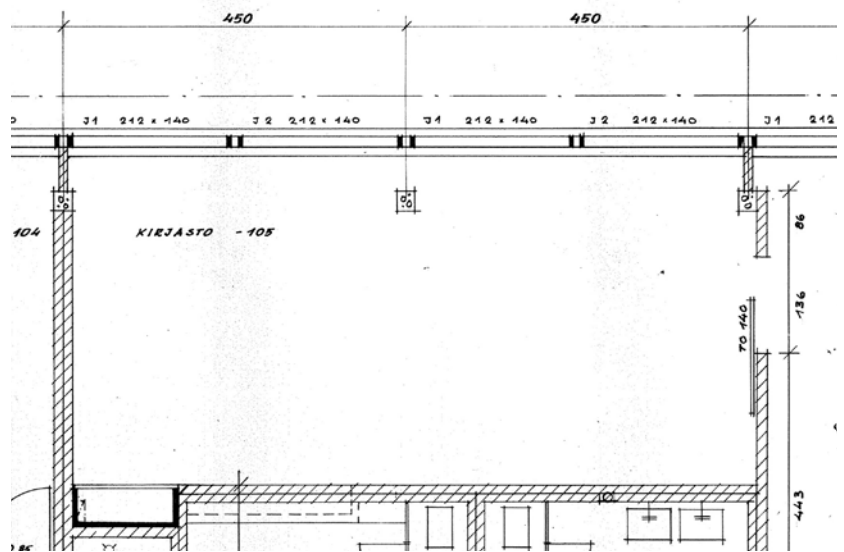
leveitä ikkunapenkkejä, jotka peittivät alleen matalat radiaattorit. Juhlasalin länsipäätyyn on myöhemmin lisätty esiintymislava ja leveä peili sekä suojakaitteita. Myös ikkunaseinää reunustaviin betonipilareihin on kiinnitetty peilejä ja panelointeja. Itäseinä on levytetty akustiikkalevyillä, jotka peittävät luentosaliin 139 johtaneen liukuoven. Juhlasalia erottanut säleseinä on poistettu, vaikka sen kiskotukset ovatkin jäljellä.

Salin eteläsivulla on matalampi, 2,5 metriä korkea ruokasali 106, jonka sivussa on edelleen jäljellä alkuperäinen paljeovi. Ruokasalin molemmat päätyseinät ovat kokeneet muutoksia ja niihin on lisätty lautainen puolipaneeli. Kirjastoon 105 johti alun perin liukuovi, joka on muutettu tavanomaiseksi laakaoveksi. Keittiön tarjoilutilan 109 puoleinen kevytrakenteinen seinä on levytetty umpeen niin, että vain keittiöön johtava heiluriovi on jäljellä. Seinässä ollut tarjoiluluukku ja kellariportaaseen 124 johtava ovi ovat kuitenkin olemassa seinän toisella puolella. Levyseinää ja siihen upotettu komero ovat edelleen näkyvissä paljeoven pohjoispuolella. Nyt peitettyyn seinänosaan oli rakennusselityksen mukaan tehty muitakin vastaavia säilytyskomeroita.

Mitään kiinteitä kalusteita, kuten kirjahyllyjä ei ole jäljellä, eikä sellaisia ilmeisesti ole kirjastoon suunniteltukaan. Huoneen takanurkassa on kuitenkin jäljellä erikoispiirustusten mukaan rakennettu avotakka. Tiiliseinään upotetun, matalalinjaisen takan tulipesä, lattia sen edustalla ja wc-tilan 126 seinätason kohdalle sijoittuva halkosyvennys on päällystetty tummanruskein klinkkerein.

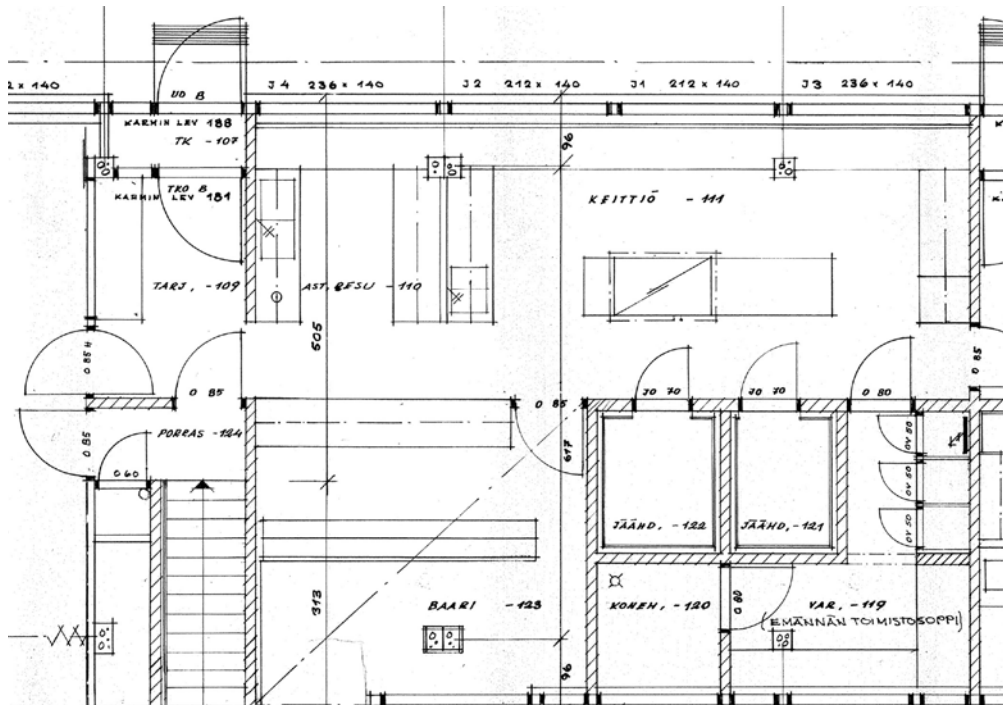
KEITTIÖ JA BAARI

Keittiön valoisat päätilat käsittävät rakennuksen eteläsivulla tarjoilutilan 109, astianpesutilan 110 ja varsinaisen ruuanvalmistustilan 111. Tarjoilutila toimii myös keittiön ja kellariportaana 124 eteisenä, ja sieltä on pääsy eteläpihalle tuulikaapin 107 kautta. Keittiön pohjoissivulle sijoittuvat emännän toimistohuone 119 alkoholivarastointeen (ei pääsyä), jäädytyshuoneet 121 ja 122 sekä niiden takana jäädytyskonehuone 120.

Tarjoilutilan ja ruokasalin välinen tarjoiluaukko on jäljellä, mutta se on levytetty salin puolelta umpeen. Samoin on käynyt kellariportaasta saliin johtavalle ovelle. Tarjoilutilassa ja kellariportaana ylätasanteella on säilynyt alkuperäinen vaaleanharmaa vinyylilaatoitus. Tarjoilutilan ja astianpesutilan välillä ei työpiirustusten mukaan ollut nykyistä ovea. Yhden ikkuna-aukon levyisen astianpesutilan lattia oli alkujaan päällystetty kuusikulmaisella ke-raamisin laatoilla ja kolme ikkuna-aukkoa leveässä ruuanvalmistustilassa oli vinyylilaatoitus. Molemmat lattiat on myöhemmin päällystetty rusehtavalla epoksimassalla, mutta astianpesutilassa on yhä näkyvissä vanhat laattajalkalistat. Seinissä, joille on sijoitettu vesikalusteita, on jäljellä alkuperäiset valkoiset laatoitukset.

Keittiökaapistot on uusittu, mutta jäljellä on todennäköisesti alkuperäisiä, valkoiseksi maalatuilla teräsjaloilla varustettuja työpöytiä. Ruuanvalmistustilan keskellä ollut huuva on poistettu, mutta sen paikka erottuu katossa vesikaton huippumuriin johtavan kanavan ympärillä. Huurre-merkkiset jäädytys-huoneet ovineen sekä alumiinilla verhoiluine seinineen ja kattoineen ovat alkuperäisassussa.

Kerhorakennuksen suuren salin kulmaan sijoittuu baari 123, joka on kokenut ensimmäisen kerroksen tiloista suurimmat muutokset. Baarin kahteen suuntaan avautuva läpiantokaapisto ja sen viereinen ovi sijaitsivat alun perin samassa linjassa jäädytyskoneiden seinän kanssa. Alkuperäinen kaapisto on keittiön puolella laminaattipintainen ja salin puolella tummaksi petsattua mäntyvaneria. Myöhemmässä vaiheessa keittiötä on suurennettu siirtämällä kaapisto ja ovi saliin päin baarin entisen myyntitiskin paikalle. Uuden baaritiskin piirustukset on laadittu lokakuussa 1980. Uudemman, puretun tiskin jättämä jälki näkyy salin oleskelutilan 135 vinyylilaattalattiassa.

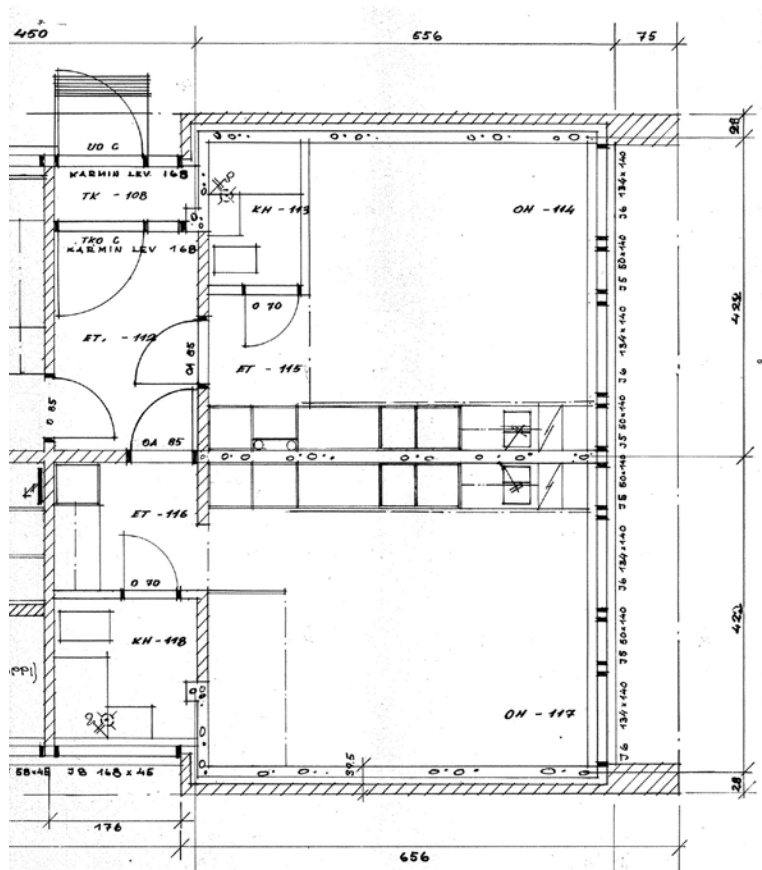

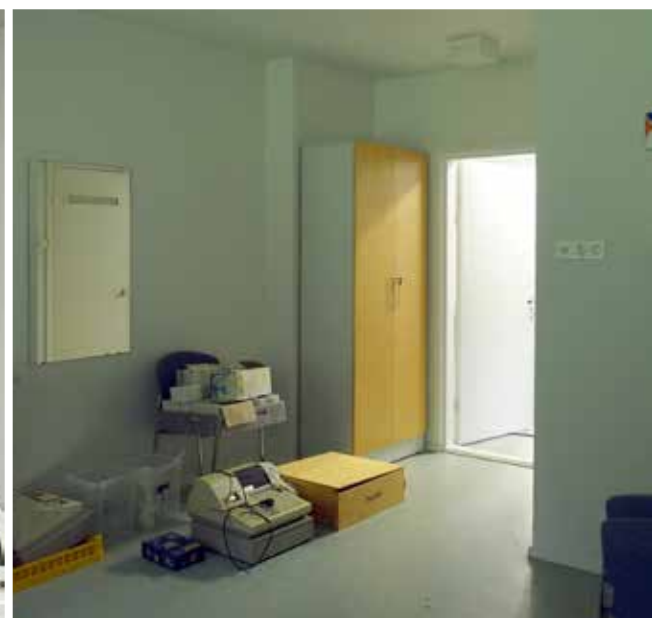

ASUNNOT

Kerhorakennuksen länsipäädyssä sijaitsee kaksi pientä keittiöhenkilökunnan asuntoa. Pohjoisenpuoleinen on hieman suurempi, ja käsitti olohuoneen 117, erillisen eteisen 116 ja kylpyhuoneen 118. Etelänpuoleisen asunnon olohuonetilasta 114 syövät osan siihen suoraan liittyvä eteinen 115 ja kylpyhuonenoppa 113. Asunnoilla on yhteinen ulkoeteinen 112, josta pääsee eteläpihalle tuulikaapin 108 kautta. Tuulikaapin sisäovi on poistettu, mutta lasiseinä on jäljellä.

Eteisessä 116 on jäljellä alkuperäinen, lankavetimellä varustettu vaatekaappi, mutta asuntojen muut kiintokalusteet on purettu. Asuntojen välisellä seinustalla oli molemmilla puolilla samantyyppinen vaatekaapisto ja liukuovella varustettu keittokomero. Kylpyhuoneissa oli pienet istuma-ammeet, jonka kohdalla seinässä on jäljellä valkoinen laatoitus. Ammeet, kuten muutkin vesikalusteet on purettu tai vaihdettu uusiin. Kylpyhuoneissa on alkuperäiset kuusikulmaiset laattalattiat. Muut lattiamateriaalit, pääosin linoleumimattot, on myöhemmin korvattu sinertävin muovimattoin.

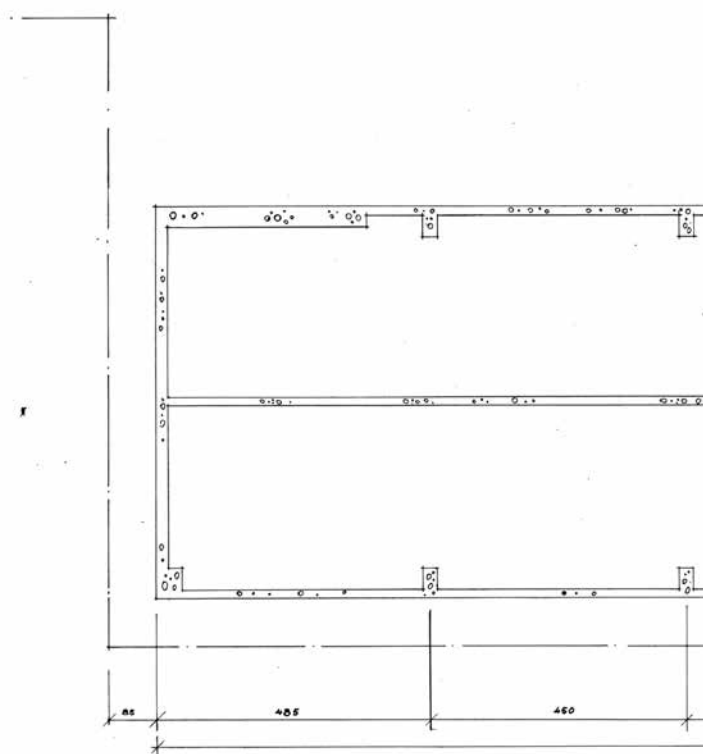

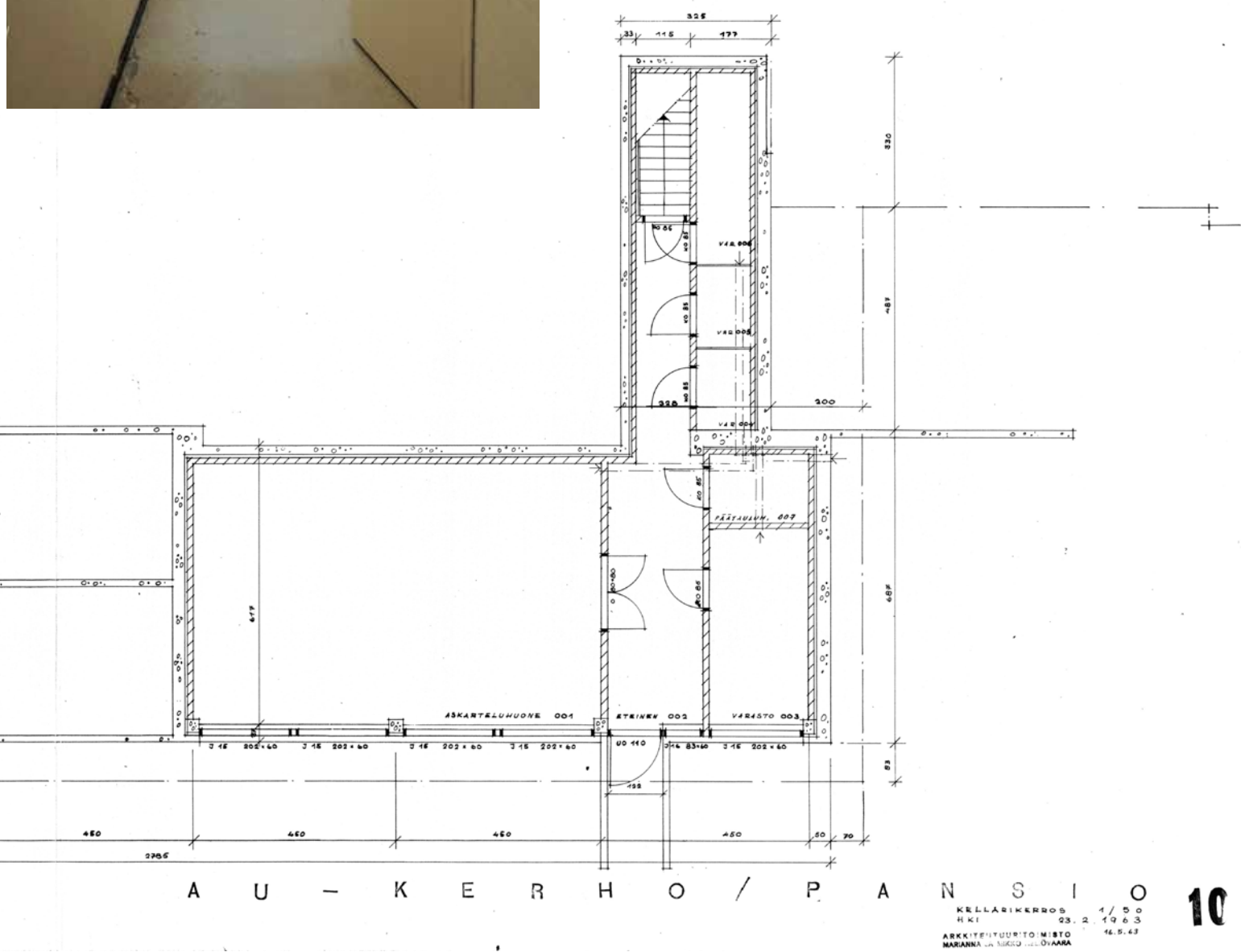
KELLARIKERROS

Kellarin tilat ryhmittyyvät kellariportaan 124 ja rakennuksen pohjoispuolelle johtavan ulko-oven välisen eteiskäytävän 002 molemmin puolin. Porrasta lähimpänä on kolme pienehköä varastokomeroa 004–006 ja niiden jälkeen suurempi sähköpääkeskus 007. Pohjoisella ikkunaseinustalla oli alun perin varasto 003 ja nk. askarteluhuone 001. Viimeksi mainittu tila muutettiin 1970-luvun alkupuolella kerhon saunaosastoksi.

Kellarikerroksen työpiirustus pohja 23.2.1963, muutettu 16.5.1963.
Seuraavalla sivulla osa tästä piirustuksesta. PhRakL

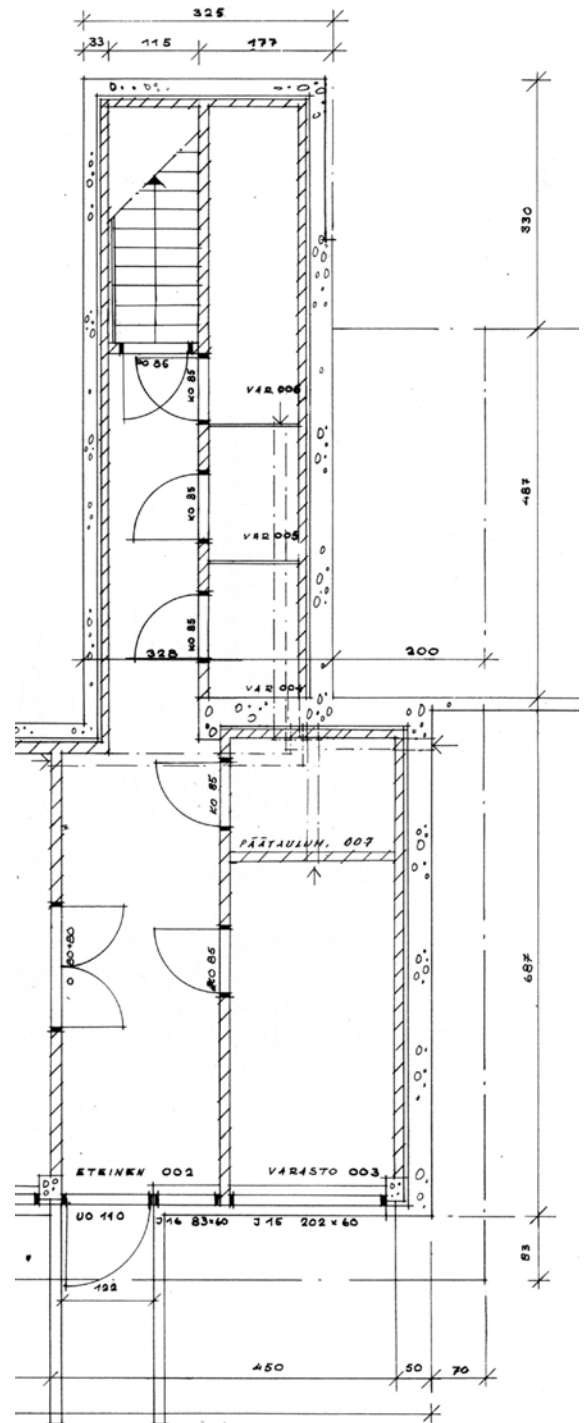

PORRAS JA VARASTOT

Kellariin johtava porras on betonirakenteinen, varustettu teräskulmavahvikkein ja maalattu vaaleanharmaaksi. Seinään on kiinnitetty alkuperäinen teräsputkikaide. Kaikkien kellaritilojen seinät olivat alun perin slammattuja, katot maalattuja betonikattoja ja lattiat teräshierrettyä ja maalattua betonia, paitsi sähkökeskuksessa, jossa oli linoleumimatto. Sähkökeskus ja varastot 004–006 ovat edelleen pitkälti tässä asussaan. Varasto 003 on muutettu pukuhuoneeksi sijoittamalla sinne irtokaappeja ja penkkejä, mutta muuten muutokset rajautuvat lähinnä lattian päällystämiseen muovimatolla.

Eteistilaan 002 rakennettiin vuonna 1973 laadittujen suunnitelmien mukaisesti Pinotex-käsitelty paneelialakatto, jossa on upotetut neliövalaisimet. Betonilattia peitettiin neulehuopamatolla ja oven eteen asetettiin kuminen sälematto. Lattiat on kuitenkin myöhemmin päällystetty muovimatolla pukuhuoneen 003 tapaan. Seinät maalattiin tumman- ja vaaleanvihrein värisävyin, mutta ne on myöhemmin valkaistu. Saunamuutostöiden yhteydessä asennettiin nykypäivään säilyneet seinänaulakko, peili ja puinen seinätaso sekä vihreät ikkuna- ja oviverhot. Naulakon alla oleva säleaita on uudempi lisäys.

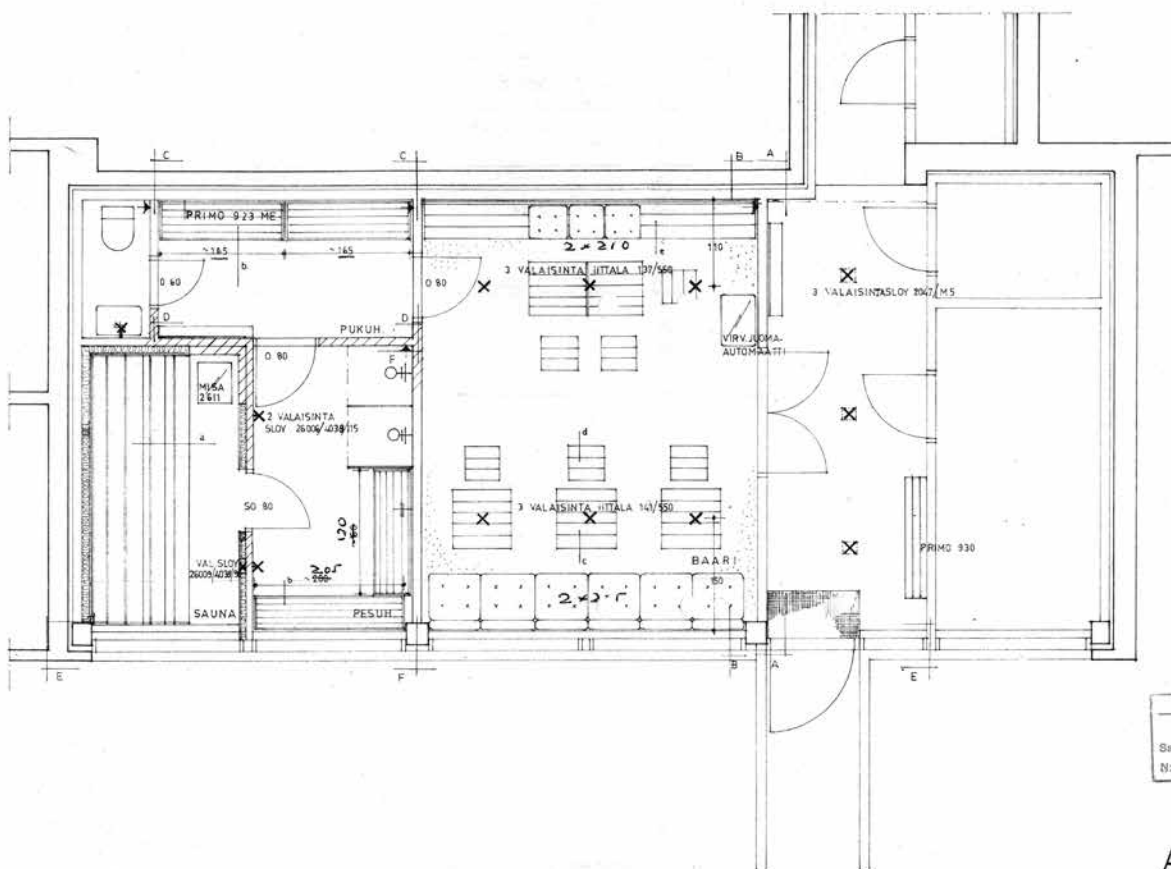

SAUNAOSASTO

Kerhorakennuksen arkkitehdin Mikko Heliövaaran suunnittelema saunaosasto henkii materiaali- ja värivalintojensa puolesta omaa toteutusaikaansa, 1970-luvun alkupuolta. Pinotexilla sävytetyt puurakenteet yhdistävät sen kuitenkin myös 10 vuotta aiemmin toteutettujen muiden sisätilojen sisustukseen. Muutostöissä alun perin askartelutilaksi nimetty huonetila 001 jaettiin kahitiiliseinän viiteen osaan: baariin, pukuhuoneeseen, pesuhuoneeseen, saunaan ja wc-tilaan.

Eteisestä 002 päästään piirustuksissa ”baariksi” nimettyyn tilaan. Baarin lattiassa oli samantyyppinen neulehuopamatto kuin eteisessä, mutta se on vaihdettu nykyiseen muovimattoon. Katossa ja seinillä sekä ikkunapenkissä on jäljellä Pinotexilla sävytetty puupanelointi, joka on tehty höylätystä TP-paneelista. Kattopalkeissa on näkyvissä myös tummanvihreä maalipinta, joka muualla saunaosastossa on peitetty valkealla värillä. Ikkunaseinällä olevat vaakalaudat ovat toimineet selkänojana sohvassa, jonka tyynyt ovat olleet kirkkaan oransseja. Tummanvihreät verhot ovat alkuperäisiä. Muut

PLM:n Rak. toimisto	
Turku	
Saapui	22.3.1973
N:o	1

Saunaosaston työpiirustus pohja 10.6.1971, muutettu 18.3.1973, Arkkitehtuuritoimisto Marianna ja Mikko Heliövaara. PhRakL

**AU-KERHO
PANSIO**
SAUNAOSASTO 1:50
HKK 10.6.71
18.3.73
ARKKITEHTUURITOIMISTO
MARIANNA JA MIKKO HELIÖVAARA

LÄHDEVIITTEET

- 1 Luvun päälähteinä käytetty: Suomen laivasto 1918–1968, s. 425–426, 428–429 ja 431–432, Eero Auvinen, Turku laivaston tukikohtana, Pansion aliupseerikerhon rakennusselitys Helsingissä 15.3.1963, Arkkitehtitoimisto Marianna ja Mikko Heliövaara sekä piirustuksia vuosilta 1963–64, PhRakL, Turun karttapalvelun ilmakuvat, Rakennushallituksen pöytäkirjat 1963 Ca:8, KA
- 2 Markus Manninen, Upinniemen varuskuntakerho -dokumentointi 2017.
- 3 Piirustusluettelo, PhRakL
- 4 Luvun päälähteinä käytetty: Pansion aliupseerikerhon rakennusselitys 15.3.1963, maalaustyöselitystä 20.2.1964 sekä piirustuksia vuosilta 1963–64, PhRakL.
- 5 Luvun päälähteinä käytetty: Pansion aliupseerikerhon rakennusselitys 15.3.1963, maalaustyöselitystä 20.2.1964, saunaosaston työselitystä 12.3.1973 sekä piirustuksia vuosilta 1963–64 ja 1973, PhRakL

ARKISTOT

Kansallisarkisto, KA

Rakennushallitus, RakH

Puolustushallinnon rakennuslaitos, PhRakL

Keskusyksikkö, Hamina

Turun palveluyksikkö

Sotamuseo

Kuva-arkisto

Turun karttapalvelu

SANOMALEHDET

Helsingin Sanomat

KIRJALLISUUS

Auvinen, Eero: Turku laivaston tukikohtana, Turun laivastoaseman 50-vuotisjulkaisu 12.10.1989. Turku 1989.

Manninen, Markus: Upinniemen varuskuntakerho, dokumentointi. Arkkitehtitoimisto Manark Oy 2017.

Puolustusvoimat – Entiset joukko-osastot 1945–2005, Suomen puolustusvoimien joukko-osastoperinteet, Osa 2, toim. Markku Palokangas. Maanpuolustuskorkeakoulu, 2013.

Suomen laivasto 1918–1968, osa II. Meriupseeriyhdistyksen julkaisu. Helsinki, 1968.

Suomen laivasto 1969–2003. Meriupseeriyhdistys ry & Suomi Merellä-säätiö, 2008.

Suomen puolustusvoimien joukko-osastoperinteet, toim. Markku Palokangas. Sotamuseon julkaisuja 1/2008. Jyväskylä, 2008.

Tervasmäki, Vilho: Puolustushallinto sodan ja rauhan aikana 1939–1978. Hämeenlinna, 1978.

